

DOI: 10.18039/ajesi.815033

Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim Alanında Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Eren KESİM¹, Yasemin KALAYCI TÜRK²,

Geliş Tarihi: 22.10.2020

Kabul Tarihi: 15.12.2020

Türü³: Araştırma Makalesi

Öz

Bu araştırmanın amacı mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Araştırma nitel araştırma bağlamında yapılandırılmıştır. Araştırmaya YÖK Ulusal Tez Merkezi’ne kayıtlı olan 1986-2020 yılları arasında yapılmış 433 lisansüstü tez dâhil edilmiştir. Araştırmada Uysal (2013) tarafından geliştirilen ölçütler doğrultusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi formu, araştırmanın amaçları doğrultusunda düzenlenerek kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi yüzde-frekans analizleri ve içerik analizleri ile yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre mesleki ve teknik eğitim alanına ilişkin yapılan lisansüstü tezlerden; yüksek lisans tezlerinin sayısının doktora tezlerinin sayısından yüksek olduğu belirlenmiştir. Tezlerde en çok öğrencilerle çalışılan konulara yer verilmiştir. Öğretmenlerle çalışılan konular ise ikinci sırada çalışılan konudur. Staj ve beceri eğitimi ile öğrenci sorunlarına ilişkin konulara da yoğun bir şekilde yer verilmiştir. En az çalışılan konu ise mesleki ve teknik eğitimde ailenin rolü ve gelişimine yönelik konulardır. En dikkat çekici bulgu ise mezun öğrencilerle ve ailelerle çok az çalışma yapılmış olmasıdır. Tezlerin örneklem türünü oluşturan grup en çok öğrencilerden oluşmaktadır. En fazla kullanılan örnekleme yöntemi ise rastgele örnekleme yöntemidir. Tezlerde en çok kullanılan yöntem nicel, en çok kullanılan veri toplama aracı anket, en çok kullanılan veri analizi tekniği ise betimsel istatistiklerden yüzde ve frekans analizi tekniğidir. Lisansüstü tezlerde geliştirilen politika önerileri uygulayıcılara yönelik öneriler ve araştırmacılara yönelik öneriler olmak üzere iki kategoride incelenmiştir. Politika önerileri incelendiğinde en çok uygulayıcılara yönelik önerilere yer verildiği görülmektedir. Uygulayıcılara yönelik öneriler incelendiğinde ise en fazla eğitim politikası geliştirenlere yönelik öneriler geliştirilmiş olduğu belirlenirken, en az çalışma koşullarının ve özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik öneriler geliştirildiği belirlenmiştir. Araştırma, mesleki ve teknik eğitim alanına yönelik eğilimleri ve bunlara yönelik politika önerilerini bütünsel bir bakış açısıyla 35 yıllık bir süreçte YÖK Yayın ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı tarafından arşivlenen lisansüstü tezlerin incelenip sunulması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: lisansüstü tezler, mesleki ve teknik eğitim, mesleki ve teknik eğitim politikaları

Atf: Kesim, E. ve Kalaycı Türk, Y. (2021). Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 11(1), 287-322. DOI: 10.18039/ajesi.815033

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, ekesim@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8360-128X.

² Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, yaseminkalayci@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1774-5108

³ Bu araştırma için, Anadolu Üniversitesinden 29.09.2020 tarih ve 53535 sayı ile etik kurul izni alınmıştır.

DOI: 10.18039/ajesi.815033

An Analysis of Graduate Theses in the Field of Vocational and Technical Education Prepared in Turkey

Eren KESİM¹, Yasemin KALAYCI TÜRK²,

Submitted by: 22.10.2020

Accepted by: 15.12.2020

Type³: Research Article

Abstract

The purpose of this study is to analyze graduate theses in the field of vocational and technical training regarding their methodologies and recommendations. The research was conducted as a qualitative study. 433 graduate theses from 1986 to 2020 registered in the Council of Higher Education (CHE) National Thesis Center were analyzed within the scope of this study. A thesis evaluation form adapted from the criteria of Uysal's (2013) thesis evaluation form was used. Percentage-frequency analysis and content analysis was used for data analysis. The findings of the study reveal a greater number of master's theses compared to doctorate theses in the field of vocational and technical training. The most common subjects in the theses were those involving working with students. The second most frequent subjects were those involving working with teachers. Other frequent subjects included internships and skill training, and student issues. The least common subjects of inquiry were the role of families and their development in vocational and technical training. A significant finding was the low number of studies conducted with graduates. The most frequent sampling method was random sampling. The most frequent research approach in the theses was quantitative, the most common data collection tool was surveys, and the most frequent data analysis technique was the percentage and frequency analysis techniques of descriptive statistics. The policy recommendations developed in graduate theses were analyzed under two categories: recommendations for practitioners, and recommendations for researchers. The analysis of policy recommendations revealed the majority of recommendations were made for practitioners. This research is significant in that it studies the tendencies and policy recommendations for the field of vocational and technical education of a 35-year period from the graduate theses archived by the Council of Higher Education Publication and Documentation Department from a holistic perspective.

Keywords: graduate theses, vocational and technical education, vocational and technical education policies

Cite: Kesim, E. and Kalaycı Türk, Y. (2021). An analysis of graduate theses in the field of vocational and technical education prepared in Turkey. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 11(1), 287-322. DOI: 10.18039/ajesi.815033

¹ Assistant Prof. Dr., Anadolu University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, ekesim@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8360-128X.

² Research Assistant., Anadolu University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, yaseminkalayci@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1774-5108

³ For this research, ethics committee permission was obtained from Anadolu University with the number 53535, dated 29.09.2020

Giriş

Dijital dünyanın ortaya çıkardığı gerçekliklerin en önemlilerinden birisini temsil eden bilişim teknolojileri, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde önemli bir değişken olarak ön plana çıkmıştır. Bilişim teknolojilerinin kullanımından önceki dönemi temsil eden endüstri çağında bütün toplumsal kurumlar kendi döneminin mevcut paradigmasıyla işleyişini sürdürmüşlerdir. Sanayi devrimiyle birlikte işgücü talebi değişmiş, böylece diğer toplumsal kurumlarla birlikte eğitim kurumları da sanayi toplumun gerçekliklerine göre bir dönüşüm süreci yaşamıştır. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde, toplumu oluşturan kurumların neredeyse tamamının işleyişini sağlayan kuralların, bilgi toplumu gerçekliğine göre yeniden revize edilmesi ve dijital çağa uyumlu hale getirilmesi bir zorunluluk olarak ön plana çıkmıştır (Eczacıbaşı, 2019; Sezgin, 2014).

Yirmi birinci yüzyılda tüm ülkeler, sürdürülebilir bir ekonomik büyüme ve kalkınma sürecini temel stratejik politika başlıklarından birisi olarak yapılandırmaktadırlar. Mevcut üretim faktörlerinin verimliliğinin artırılması aynı zamanda üretim kapasitesinin de ülkeler için artmasını sağlamaktadır. Belirlenen ekonomik büyüme ve kalkınma politikalarının odağında, bilgi çağının gereklerine uygun olarak yetişmiş insan gücü tüm ülkeler genelinde ortaya çıkan çok stratejik bir değişkeni temsil etmektedir. Bu bağlamda ülke nüfusunun mevcut yeterliklerinin geliştirilmesi ve nitelikli insan kaynağı yetiştirme sürecinde örgün ve yaygın eğitim kurumlarına önemli sorumluluklar düşmektedir (Demirezen, 2014; Kavrayıcı ve Ağaoğlu, 2019).

Bilgi toplumunda meydana gelen değişimler, küresel politikalar ve teknolojik değişimler ülkelerde farklı kültürlerin ve ekonomik sistemlerin doğmasına sebep olmuştur. Farklı kültürler ve ekonomik sistemler ise ülkeleri yeni talepler ile karşı karşıya bırakmıştır. Bu talepler insan ihtiyaçlarının da değişmesinden kaynaklanan taleplerdir. Bu noktada insan ihtiyaçlarını ve taleplerini karşılayabilecek bir düzen için finansal ve küresel politika ve uygulamalarla bağdaşacak bir eğitim anlayışı nasıl olmalı sorusu ortaya çıkmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim, bu sorunun cevaplarından biri olarak değerlendirilebilir (Aksu, 2016).

Eğitim sistemimizin temel basamaklarından birisini temsil eden ortaöğretim basamağı, mesleki ve teknik ortaöğretim ile genel ortaöğretim süreci olarak iki farklı şekilde yapılandırılmıştır. Ekonomik büyüme ve kalkınma sürecinde çağın gereklerine göre yeni nesillerin yetiştirilmesi tüm ülkelerin benimsedikleri eğitim politikalarının özünü temsil etmektedir. Bu bağlamda eğitim sistemimizde mesleki ve teknik eğitim, küresel rekabet sürecinde katma değer yaratacak bireylerin yetiştirilmesinde stratejik önem taşımaktadır (MEB, 2020; MEB, 2018). 21. yüzyılda değişen ihtiyaç ve talepler, çağa uyum sağlayabilmeyi beraberinde getirecektir. Bu bakımdan problem çözebilen, yetkin bireylere daha çok ihtiyaç duyulacaktır. Mesleki ve teknik eğitim bu doğrultuda nitelikli insan yetiştirilmesinde, 21. yüzyıla uyum sağlayan bireylerin topluma kazandırılmasında önemli bir eğitim süreci olarak ortaya çıkmaktadır (Özkan, 2018).

Ülkelerin sahip oldukları doğal kaynaklar, bir bütün olarak gelişim süreçlerinde önemli etkilere sahiptir. Toplumsal yapının bütünü temsil eden gelecek projeksiyonlarını hazırlama sürecinde ülkelerin tümü, bu bağlamda sahip oldukları kaynakları da bir bütün olarak analiz etmelidirler. Üretim sürecinin kalitesi, doğal kaynaklarla birlikte insan kaynaklarıyla da ilişkilidir. Ekonomik büyüme gerçekliğinin fiziksel sermayeyle birlikte beşeri sermayeye de dayandığı 21. yüzyılda, bireylerin mevcut yeterliklerinin geliştirilmesi, özellikle beşeri sermaye stokunun artırılması boyutunda stratejik önem kazanmıştır. Bu süreçte eğitim kurumları, okulöncesi eğitim basamağından yükseköğretime kadar yeniden yapılanma süreciyle yeni yetişen kuşakların mevcut potansiyellerini açığa çıkarma çabası içine girmişlerdir (Alkan ve diğerleri, 2001; Özsoy, 2019; Şirin, 2017).

Konu bilgi ekonomisi gerçekliğinde katma değer yaratarak küresel rekabette ülkeler için avantaj sağlama boyutunda ele alındığında, yeni yetişen kuşakların stratejik önemi ve mevcut gelişim potansiyellerinin artırılması konu başlıkları günümüz eğitim politikalarının önde gelen başlıklarını temsil etmektedir. Özellikle temel bilimlerin tümünde sağlanacak yetkinlikler, üniversitede sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması, mesleki ve teknik eğitimle birlikte iş başında eğitim ve yetiştirme faaliyetlerinin artırılması, bilgi ekonomisinde nitelikli işgücünü temsil eden bireyler için uygulama boyutunda hayata geçen temel eğitim politikası başlıklarını temsil etmektedir (Kurtoğlu, 2014). Mesleki ve teknik eğitim hem eğitim hem de uygulama boyutunu içeren iş hayatına yön veren önemli bir misyon üstlenmektedir. Bu yönüyle eğitim sistemlerinde önemli bir role sahip olan mesleki ve teknik eğitim, diğer eğitim basamakları gibi insan kaynaklarının yeterliklerini en üst seviyede geliştirmeyi bir felsefe olarak benimsemiştir (Alkan ve diğerleri, 2001).

Beşeri sermaye stokunun geliştirilmesi için yapılan her harcama, ekonomi bilimi perspektifinde bir yatırım harcamasıdır. Başlangıçta belirli bir maliyete katlanmayı gerektiren eğitim yatırımlarının uzun vadede hem bireye hem de topluma önemli getirileri bulunmaktadır (Ereş, 2019). Eğitime yapılan yatırımların mevcut getirilerini doğru analiz eden ülkeler, eğitim sisteminin ve özellikle yükseköğretim kurumlarının sunduğu hizmetlerin kalitesinin artırılmasına büyük önem vermektedirler. Bunun en önemli sebeplerinden birisi, bilgi toplumunda kendini çağın gereklerine uygun olarak yetiştiren bireylere olan gereksinimin artmasıdır (Özkan, 2015). Bu bakımdan bireyleri çağın gerektirdiği akademik ve mesleki becerilerle donatan mesleki ve teknik eğitim kurumlarının, ülkelerin kalkınmasını sağlamak, istihdam olanağı sunmak ve ülkelerin rekabet koşullarını iyileştirmek açısından kritik bir öneme sahip olduğu söylenebilir.

Değişim sürecinde yükseköğretim kurumları özelinde bireylerin mevcut yeterliklerinin geliştirildiği bir temel basamak da lisansüstü eğitimidir. Bilginin hızla değiştiği bir çağda lisansüstü eğitim basamağında, bireylerin lisans eğitimi sürecinde kazanmış olduğu bilgi ve beceriler yenilenerek ülkelerin sahip oldukları insan kaynaklarının niteliklerinin de geliştirilmesi olanağı sağlanmaktadır (Karakütük, 2002). Lisansüstü eğitim, ülkelerin geleceğini değiştirip dönüştürebilecek bilim insanlarının, öğretim insanlarının, akademik personelin ve yöneticilerin yetiştirilmesinde çok önemli bir rolü olan eğitsel süreçtir (Sevinç, 2001, s.125). Lisansüstü eğitimin amaçları arasında, yükseköğretim, kamu ve özel sektörün ihtiyaç duyduğu vasıflı insan gücünü yetiştirmek, beraberinde toplumsal sorunları belirlemek ve çözmek, kalkınma planları yapmak ve bilimsel ve teknolojik çalışmalar yapmak yer almaktadır (Karakütük, 1989, s.506).

Lisansüstü eğitim amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için farklı üniversite ve anabilim dallarında lisansüstü eğitim bölümleri açılmakta ve bu bölümler örgün eğitim veya uzaktan eğitim şeklinde yürütülmektedir. Ancak lisansüstü eğitim sürecinin sonunda üretilen tezlerin niteliği ve niceliği son zamanlarda bir tartışma konusu olmuştur. Bu bakımdan farklı bilim dallarında hazırlanan lisansüstü tezlerin çeşitli bağlamlarda incelenmesi, ilgili alana dair profilin ortaya konulması gerekliliği ön plana çıkmaktadır (Balcı, 1988, s. 421; Balcı, 1990, s. 81).

Belli bir alanda yapılan çalışmaların incelenip değerlendirilmesi, çalışılan konu hakkında bilgiler vermenin yanı sıra alanın genel bir resmini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla yapılan çalışmaların değerlendirilmesi sadece konu alanının gelişmesini değil bilim alanının bir bütün olarak kendini geliştirmesi açısından da oldukça önemlidir (Turan ve diğerleri, 2014, s. 94). Bu bakımdan eğitim sisteminin içinde bulunduğu durumu saptayabilmek ve bu duruma ilişkin çözüm önerileri getirebilmek için ulusal ve uluslararası literatürde yapılan araştırmaların ayrıntılı ve sistematik olarak analiz edilmesi ve derlenmesi gerekmektedir.

Üniversitelerde hazırlanan lisansüstü tez çalışmalarının nitelik ve nicelik sorunlarının tartışıldığı günümüzde, farklı alanlardaki bilimsel araştırma süreçlerinde olduğu gibi tezlerin de bilimsel kriterler doğrultusunda incelenmesi ve değerlendirilmesi gerekliliği söz konusudur (Karadağ, 2009). Türkiye’de eğitim araştırmaları bağlamında son yıllarda lisansüstü tezlerin incelenmesiyle ilgili yapılmış çalışmaların, eğitim yönetimi ve denetimi (Alp, 2019; Karaca, 2018; Köksal, 2019; Uysal, 2013; İşçi, 2013), sınıf eğitimi (Kurtuluş-Üstün, 2020; Yılmaz, 2019), matematik eğitimi (Atasever, 2019; Sevcen, 2019), yetişkin eğitimi (Eldeleklioğlu-Onuk, 2019), uzaktan eğitim (Orakcıoğlu, 2019), mesleki ve teknik eğitim (Akıncı ve Köse, 2019; Bolat, 2016; Genç ve diğerleri, 2019; Güngör ve Göktürk, 2017) konularına odaklandığı görülmektedir. İlgili çalışmalar mesleki ve teknik eğitim alanı bağlamında daha ayrıntılı incelendiğinde, çalışmaların 10 ila 18 yıllık periyotları içerdiği ön plana çıkmaktadır. İlgili araştırma, YÖK Yayın ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı’nda arşivlenen 1986 yılından günümüze kadarki yayımlanmış olan (35 yıllık süreçte) mesleki ve teknik eğitim alanındaki araştırmalara odaklanarak, araştırmacılara daha geniş perspektifte bir bakış açısı sunma düşüncesinden yola çıkılarak oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu araştırma kapsamında mesleki ve teknik eğitim alanına ilişkin lisansüstü tezlerin incelenmesi ile ortaya konulan bulgular, alana ilişkin konulara dair bilimsel bilgi birikimine ve yönelimine katkı sunması açısından önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de 1986-2020 yılları arasındaki 35 yıllık bir süreçte hazırlanan lisansüstü tezleri incelemektir. Bu genel amaca yönelik aşağıdaki sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır.

1. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan tezler, lisansüstü eğitim düzeyine (türüne) göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan tezler, yıllara göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin temel aldığı konular nasıl bir dağılım göstermektedir?
4. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde kullanılan yöntemler nasıl bir dağılım göstermektedir?
5. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma modelleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
6. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde veri toplamak için kullanılan araçlar nasıl bir dağılım göstermektedir?
7. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde veri analizi için kullanılan teknikler nasıl bir dağılım göstermektedir?
8. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin örneklem türü (veya çalışma grupları) nasıl bir dağılım göstermektedir?
9. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde başvurulan örnekleme yöntemleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
10. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde yer verilen öneriler, (araştırmacılara dönük, uygulayıcılara dönük, politika yapıcılara dönük) nasıl bir dağılım göstermektedir?

Yöntem

Mesleki ve teknik eğitim konusunda yapılmış olan lisansüstü tezlerin değerlendirildiği bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırma verilerine, doküman analizi tekniği kullanılarak ulaşılmıştır. Bu teknik Ekiz (2013, s.70)’ e göre belli bir alandaki kayıtların, belge veya dokümanların toplanması, sistematik bir şekilde incelenmesi ve değerlendirilmesi sürecinde yararlanılan bir tekniktir. Doküman analizi dâhilinde incelenen tezlere YÖK Tez merkezinden ulaşılmıştır. Dolayısıyla mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tezleri incelemeyi

amaçlayan bu araştırmada, 1986-2020 yılları arasındaki lisansüstü tezlere ulaşıp oluşan bilgi birikiminin incelenmesi gerekliliğinden, araştırmada nitel araştırma paradigması içerisinde betimsel içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır (Bellibaş, 2018).

Nitel araştırma yöntemi verilerin, kod ve temalara ayrılarak kategorize edildiği kapsamlı bir araştırma yöntemidir. Ayrıca kod ve temaların anlamlandırılması ve sunulmasında betimsel analiz ve içerik analizinden yararlanır (Merriam, 1998, s.58). Betimsel içerik analizi ise, herhangi bir disiplin veya konuya dair genel eğilim ve araştırma sonuçlarının sistematik olarak derlendiği bir araştırma yöntemidir (Çalık ve Sözbilir, 2014). Betimsel içerik analizi, yöntemle dair betimsel çözümler yapan her bir araştırmada kullanılan yöntem, model, örneklem grubu, veri toplama ve analiz tekniklerini kapsamaktadır (Selçuk ve diğerleri, 2014).

Evren ve Örneklem

Araştırmada, Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin mevcut durumları tespit edilmeye çalışıldığından, bu araştırmanın evreni YÖK Yayın ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı bünyesinde 1986 tarihinden bu yana arşivlenen mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış 446 lisansüstü tezdendir. Ancak bu tezlerden 13 ünün erişime kapalı olması dolayısıyla araştırma evreni erişime açık olan 433 tez olarak belirlenmiştir.

Bu araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin seçimine ilişkin ilk temel ölçüt kategorisi; araştırmaların yapıldığı tarihler olarak belirlenmiştir. YÖK Yayın ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı’nın, fotokopi servisini 1985 yılında hizmete sunduğu, Lisansüstü tezlerin bir kısmını bu şekilde arşivlediği ve bir kısmını ise 1987 yılından itibaren toplamaya başladığı (Tuncer, 1988) göz önüne alındığında tarihsel ölçüt, 1986-2020 yılları arasında yayımlanmış erişime açık olan lisansüstü tezler olarak belirlenmiştir. İkinci ölçüt kategorisinde ise lisansüstü tezlerin ulusal tez merkezi taramasında anahtar kavramlar olarak “Mesleki ve teknik eğitim”, “mesleki ve teknik”, “meslek lisesi”, “teknik lise”, “mesleki ortaöğretim”, “teknik ortaöğretim” arama başlıkları belirlenmiştir. Araştırmada Güzel Sanatlar Liseleri, İmam Hatip Liseleri, Spor Liseleri ve Tarım Liseleri gibi mesleki ve teknik eğitim kurumlarında çalışılan konulardan mesleki ve teknik eğitim alanı dışında kalan konu ve tezler kapsam dışında bırakılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada Uysal (2013) tarafından geliştirilen kriterler doğrultusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi formu, araştırmanın amaçları doğrultusunda düzenlenerek kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama süreci için kullanılan bu formda, tezlerin yılı, türü, araştırma konusu, araştırma yöntemi, araştırma modeli, veri toplama araçları, veri analiz teknikleri, örneklem grubu ve örnekleme yöntemleri ile politika önerileri yer almaktadır. Araştırma verileri 2020-2021 eğitim öğretim yılı güz döneminde elde edilmiştir. Derginin sayfa sınırlılığı sebebiyle analiz süreci kapsamında ulaşılan tezlerin kaynakçası belirtilmemiştir. Araştırma kapsamında dokümanlardan elde edilen verilerin çözümlenmesinde ise yüzde-frekans analizleri ile betimsel analizden, çalışılan konu ve elde edilen önerilerin ortaya konulmasında kod ve temaların saptanmasında içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi, birbirine benzer veri ve konuların anlaşılır bir kavram bütünlüğü içerisinde sunulması ve bu verilerin gruplandırılarak temalar altında birleştirilmesi ile bunların raporlaştırılmasını içeren bir analiz sürecidir. Betimsel analiz süreci ise bulguların var olduğu şekliyle sunulmasını içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırma kapsamında tezlerin konuları ve politika önerileri ayrıntılı bir şekilde incelenip temalar altında birleştirilip sunulduğundan hem betimsel analize hem de içerik

analizine tabi tutulmuştur. Tezin yılı, türü, yöntem ve veri toplama ve analizi sürecine ilişkin bulgular ise betimsel analizler dâhilinde yüzde-frekans analizleri ile sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırma yöntemlerinde güvenilirlik ve geçerlik nicel araştırmalardan farklı olarak bir derece sorunu değil, varlık ve yokluk sorunu olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla nitel araştırmalarda araştırma süreci ile ilgili doğru ve ayrıntılı bilgilerin sunulması güvenilirliği, araştırma süreci ile bulguların gerçekleri olduğu gibi açık ve net bir şekilde sunması ise geçerliği sağlamaya yardımcı olmaktadır. Erlandson ve diğerleri (1993, s.28)'ne göre nitel araştırmaların kalitesini araştırmaların inanılabilirlik düzeyi ile araştırma süreç ve bulgularının okuyucu tarafından kontrol edilebilmesine olanak sağlaması belirler. Dolayısıyla tutarlı ve inanılır bir nitel araştırmada, araştırmaya ilişkin veriler yansız, açık ve net bir şekilde verilmeli, dış denetime açık ve şeffaf olunmalı, araştırma sürecinde tutarlı olunmalı ve bulguların raporlanmasında tarafsız olunmalıdır.

Nitel araştırmalarda araştırma süreçlerinde inanılabilirliği ve tutarlılığı sağlamak adına araştırmacıların aşağıdaki dört boyutta yer alan sorulara cevap araması gerekmektedir (Lincoln ve Guba, 1985, s.290):

- Doğru Değer: (Araştırma bulgularının doğruluğu nasıl sağlanabilir?)
- Uygulanabilirlik: (Araştırmanın farklı bağlam ve konularda uygulanabilir olduğuna nasıl karar verilmektedir?)
- Tutarlılık: (Araştırmada benzer bağlamda ve benzer özellikteki katılımcılara uygulama yapılması durumunda sonuçlarının tekrar edip etmeyeceğine nasıl karar verilmektedir?)
- Tarafsızlık: Araştırmada araştırma bulgularının araştırmacı önyargılarından ve bakış açılarından bağımsız olarak ortaya konulduğu nasıl kanıtlanabilir?

Lincoln ve Guba (1985, s.300), geleneksel ve pozitivist paradigmalarda bu dört soruya verilen yanıtları “dış geçerlik”, “iç geçerlik”, “güvenirlik” ve “nesnellik” olarak değerlendirmektedir. Nitel araştırmalarda ise geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için farklı stratejiler kullanılmaktadır. Bunlar inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık ve teyit edilebilirliktir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Ayrıca bu dört strateji Lincoln ve Guba (1985, s.300) tarafından araştırmacıların inanılabilirlik ve tutarlılığı sağlamak için sormaları gereken soruların nitel araştırma paradigması bağlamında yanıtlarıdır.

Bu araştırmada inandırıcılığı sağlamak için ayrıntılı bir alan yazın taraması yapılmıştır. Veri toplama aracını oluştururken farklı araştırmacıların yaptığı çalışmalardan yararlanılmış, araştırma amacı ile uyumlu detaylı bir form oluşturulmuştur. Araştırma sürecinde nitel araştırma konusunda uzman kişilerden görüşleri alınmıştır. Veri analizi sürecinde ve sonuçların raporlanmasında uzman kişilerle görüşmeler yapılmış ve verilerin sunulmasında yanlılık azaltılmaya çalışılmıştır. Verilerin sunumunda kişisel yorumlamalardan kaçınılmış, betimsel analiz sonuçları olduğu gibi sunulmuştur. Aktarılabilirlik araştırma yapılan alanın, katılımcıların, veri toplama sürecinin ve analizinin ayrıntılı betimlenmesi ile ilgilidir (Ersoy, 2016). Dolayısıyla bu araştırmada aktarılabilirlik için betimsel analizlerin sayısallaştırılması frekans ve yüzde hesaplamaları yapılarak sunulmuştur. Veri analizi süreci ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Araştırmanın tutarlılığını sağlamak adına araştırma verilerinin hangi tarihler arasında ve nereden temin edildiğine ilişkin bilgiler detaylı olarak açıklanmıştır. Araştırmada teyit edilebilirlik adına araştırmacı ile birlikte üç alan uzmanı kodlama sürecinde fikir beyan etmiştir. Ayrıca araştırmada çalışılan alanla ilgili durum, kullanılan yöntem ve teknikler araştırmanın ilgili bölümlerinde ayrıntılı olarak sunulmuştur

Etik Konular

Veri toplama sürecine geçmeden önce, Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 29.09.2020 tarih ve 53535 sayı ile, ilgili araştırma kapsamında etik kurul onayı alınmıştır.

Bulgular

Mesleki ve teknik eğitim konusunda yapılmış olan lisansüstü tezlerin incelendiği bu çalışmada bu bölüm altında tezlere ait verilerin öncelikli olarak betimsel analizleri sunulmuş, daha sonrasında tema ve alt temalara ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

1. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tez türleri

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan tezlerin lisansüstü eğitim düzeyine (türüne) ilişkin bulguları Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı

Lisansüstü Düzey	Tez Sayısı (f)	%
Yüksek lisans	402	92,84
Doktora	31	7,16
Toplam	433	100

Tablo 1’de 1986-2020 yılları arasında Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış toplam 433 tezin lisansüstü tez düzeyine (türüne) ilişkin dağılımı görülmektedir. Lisansüstü tezlerden 402 tanesi yüksek lisans (bu tezlerden 2 tanesi tıpta uzmanlık tezi), 31 tanesi doktora tezi olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitim alanında yüksek lisans tezlerinin fazlalığı dikkat çekmektedir.

2. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tez türlerinin yıllara göre dağılımı

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin yıllarına ilişkin bulgular Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı

Yıllar	Yüksek lisans Tez Sayısı (f)	Doktora tez sayısı (f)	Toplam Tez Sayısı (f)	%
1986	1	-	1	0,23
1987	-	-	-	-
1988	1	1	2	0,46
1989	-	1	1	0,23

Tablo 2. (Devam)

1990	1	-	1	0,23
1991	-	-	-	-
1992	-	-	-	-
1993	-	-	-	-
1994	-	-	-	-
1995	3	1	4	0,92
1996	2	1	3	0,69
1997	2	-	2	0,46
1998	-	1	1	0,23
1999	2	-	2	0,46
2000	1	-	1	0,23
2001	1	-	1	0,23
2002	1	-	1	0,23
2003	2	-	2	0,46
2004	10	-	10	2,31
2005	7	-	7	1,62
2006	21	1	22	5,08
2007	32	1	33	7,62
2008	35	1	36	8,31
2009	20	1	21	4,85
2010	24	2	26	6,00
2011	6	1	7	1,62
2012	12	1	13	3,00
2013	15	1	16	3,70
2014	28	1	29	6,70
2015	33	3	36	8,31
2016	26	1	27	6,24
2017	18	2	20	4,62
2018	32	4	36	8,31
2019	53	6	59	13,63
2020	13	-	13	3,00
Toplam	402	31	433	100

Tablo 2’de tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde en fazla tezin 2019 yılında yayımlandığı görülmektedir. 2011 ve 2017 yıllarında birer tane tıpta uzmanlık tezi yayımlandığı belirlenmiştir. Bu bakımdan 2011 ve 2017 yıllarına ait toplam tez sayısı Tablo 2’de belirtildiği gibidir. 1987, 1991, 1992,

1993, 1994 yıllarında ise mesleki ve teknik eğitim alanında hiç tez çalışması yayımlanmadığı görülmektedir. Ayrıca 1995 yılından itibaren her yıl en az bir tane olmak üzere mesleki ve teknik eğitim alanında lisansüstü tez hazırlandığı belirlenmiştir.

3. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin temel aldığı konuların dağılımı

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin konularına ilişkin bulgular Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin konularının tema-alt tema dağılımı

Temalar – Alt Temalar	f	%
1. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında Öğrenciler ile çalışılmış konular	142	30,54
1.1. Öğrencilerin okula yönelik bilgi, beceri ve tutumlar (Okula bağlılık, okul iklimi, okul kültürü, ders motivasyonu, öğrencilerin genel kültür derslerine ilişkin bilgi, beceri ve tutumları, öğrencilerin meslek derslerine ilişkin bilgi, beceri ve tutumları, algıladıkları öğretmen tutumu, okul dışı zaman değerlendirme)	36	7,74
1.2. Akademik başarı ve başarısızlık	18	3,87
1.3. Mesleki eğilim, mesleki davranışlar, mesleği tercih sebepleri, bölüm seçim süreci, mesleki eğitime ilişkin algı	17	3,66
1.4. Öğrencilerin teknoloji kullanımı bilgi, beceri, tutumları (bilgisayar öz yeterliği, siber güvenlik, sosyal medya uygulamaları)	16	3,44
1.5. Öğrencilerin gelecek beklentileri	9	1,94
1.6. Öğrencilerin ve mezunların mesleğe ilişkin bilgi, yeterlik, tutumları	9	1,94
1.7. Problem çözme, eleştirel düşünme ve stresle başa çıkma stratejileri	7	1,51
1.8. Öğrencilerin iletişim, empati, duygusal zeka, atılganlık ve girişimcilik özellikleri ile yaşam becerileri	6	1,29
1.9. Öğrencilerin beslenme alışkanlıkları ve hijyen tutum ve davranışları	6	1,29
1.10. Öğrencilerin mesleki olgunluk/ karar verme olgunluğu	5	1,08
1.11. Öğrencilerin benlik algısı, benlik saygısı	5	1,08
1.12. Öğrencilerin çevre, piyasa, iş ve istihdama ilişkin algı ve tutumları	4	0,86
1.13. Öğrencilerin cinsiyete göre rol ve kimlikleri	2	0,43
1.14. Öğrencilerin profesyonel değerlere ilişkin görüşleri	1	0,22
1.15. Öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin görüşleri	1	0,22
2. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında Öğretmenler ile çalışılmış konular	54	11,61
2.1. Öğretmenlerin işe karşı tutum ve davranışları (tükenmişlik, iş doyumu...)	22	4,73
2.2. Örgüte ilişkin konular (örgütsel adalet, örgütsel güven, örgüt sağlığı, ...)	16	3,44
2.3. Öğretmenlerin bilgi, ihtiyaç ve yeterlikleri (bireysel yenilikçilik düzeyi, öğrenme güçlüğü bilgi düzeyi, eğitim ihtiyaçları, iletişimsel yeterlik...)	7	1,51

Tablo 3. (Devam)

2.4. Öğretmenlerin okul yönetim süreçlerine ilişkin bilgi, beceri, tutumları ve görüşleri (idareciliğe bakış açısı, değişime karşı direnç, sınıf yönetimi davranışları...)	6	1,29
2.5. Öğretmenlerin eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin görüş ve tutumları	3	0,65
3. Mesleki ve Teknik Eğitimde Öğrenci Sorunsalı	39	8,39
3.1. Öfke, saldırganlık, umutsuzluk, öğrenci problemleri, çatışma, riskli sağlık davranışları	14	3,01
3.2. Öğrencilerin kural dışı davranışları ve disiplin sorunları (5), şiddet eğilimi (4), okul terki ve devamsızlık(3), Öğrencilerin okula yabancılaşması (1), okul malına karşı tahripçi davranışlar(1)	14	3,01
3.3. İnternet bağımlılıkları, problemlerle internet kullanma, teknoloji bağımlılığı (6)	6	1,29
3.4. Öğrencilerde öğrenilmiş güçlülük, tükenmişlik ve depresyon (4) ve psikolojik iyi olma düzeyleri (1)	5	1,08
4. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında atölye ve laboratuvar uygulamaları, İşletmelere gönderilen öğrencilerin staj uygulamaları ve Beceri Eğitimlerine İlişkin Konular	39	8,39
4.1. Atölye uygulamaları ve laboratuvar uygulamaları	6	1,29
4.2. Beceri eğitimi	17	3,66
4.3. Staj uygulamaları	16	3,44
5. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında Okul Yöneticilerinin ve Orta Kademe Yöneticilerin Davranış, Rol ve Sorumlulukları ile Okul Yönetim Süreci	37	7,96
5.1. Okul yöneticisinin liderlik davranışları (18), bölüm şefi öğretim liderliği davranışları (1)	19	4,09
5.2. Okul yöneticisinin yöneticilik davranışları ve yönetim tarzı	6	1,29
5.3. Okul yöneticisi yeterlikleri	5	1,08
5.4. Okul yöneticilerinin okul yönetiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri	3	0,65
5.5. Okul yöneticilerinin öğretmenlerin performanslarını artırmaya yönelik kullandığı yöntemler ve yönetici davranışlarının öğretmen performansına etkisi	2	0,43
5.6. Okul yöneticilerinin verimlilik, nitelik, çağa uyum eğitimlerini gerçekleştirme düzeyleri	1	0,22
5.7. Okul yöneticisinin etik ilkelere uyma düzeyi	1	0,22
5.8. Okul yöneticilerinin okul kültürü algılama seviyeleri	1	0,22
6. Mesleki ve Teknik Eğitim Programlarının Ve Derslerinin Değerlendirilmesi	33	7,09
6.1. Muhasebe eğitimi ve grafik programları, ders ve yazılımları, mesleki derslerde karşılaşılan sorunlar, ders yeterlikleri, ders yazılımları	16	3,44
6.2. Kız meslek liseleri program, istihdam ve sorunları	5	1,08
6.3. Proje temelli öğretim, öğrenme yaklaşımları ve öğrenme yöntem, stratejileri	8	1,72
6.4. Programların istihdam açısından değerlendirilmesi ve mesleki eğitimin örtük program kapsamı	4	0,86
7. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarının Organizasyonu, Yapısı ve Yönetimi	26	5,59
7.1. Toplam kalite yönetimi, hizmet kalitesi ve kalite arayışı	9	1,94
7.2. Okulların fiziki altyapı ve donanımı	4	0,86
7.3. Öğrenen örgüt yapısı	4	0,86

Tablo 3. (Devam)

7.4. Eğitim finansmanı	3	0,65
7.5. Yükseköğretime geçiş ve istihdam (sınavsız geçiş, istihdam)	3	0,65
7.6. Stratejik planlama ve yönetim	2	0,43
7.7. Mesleki ve teknik eğitim sisteminin performansı	1	0,22
8. Mesleki ve Teknik eğitim kurumlarında teknoloji entegrasyonu	26	5,59
8.1. Modüler eğitim	10	2,15
8.2. İnternet (web) tabanlı eğitim	3	0,65
8.3. Diğerleri (Teknoloji entegrasyonu, robotikle algoritma öğretimi, e-öğrenme 2.0, m-öğrenme materyalleri, sanal eğitim uygulaması, uzaktan eğitim, zenginleştirilmiş kütüphaneler, bulut tabanlı öğrenme ortamı, eğitim ve bilişim ağı (EBA), STEM, etkileşimli tahta, çevrimiçi konum takip sistem yazılımı, öğrenci takip sistemi)	13	2,80
9. Mesleki ve Teknik Eğitimde İş Sağlığı ve Güvenliği	22	4,73
9.1. İş sağlığı ve güvenliği	16	3,44
9.2. İş güvenliği	5	1,08
9.3. İş sağlığı	1	0,22
10. Mesleki ve Teknik Eğitim Politikaları	19	4,09
10.1. Tarihsel süreçte mesleki ve teknik eğitim süreci ve mesleki ve teknik eğitim kurumları (Osmanlı Devleti'nde mesleki ve teknik eğitim, Tanzimat'tan günümüze mesleki ve teknik eğitim, Milli Eğitim Şuralarında mesleki ve teknik eğitim, mesleki teknik eğitimin mevcut durumu, Ankara Zübeyde Hanım Anadolu Kız Meslek Teknik ve Meslek Lisesi)	5	1,08
10.2. Kaynaştırma ve bütünleştirme eğitim- öğretim politikaları ve mekân tasarımları	5	1,08
10.3. Mesleki eğitim politikaları	2	0,43
10.4. Mesleki ve teknik eğitimin kalkınmadaki rolü	2	0,43
10.5. Diğer (mesleki ve teknik eğitimin özelleştirilmesi, Hizmet içi eğitim programları, Okul- işletme işbirliği ve eğitime katkısı, mesleki ve teknik eğitimin gelişiminde İŞKUR'un rolü, yaygın mesleki ve teknik eğitim kurumları)	5	1,08
11. Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Proje ve Programları	18	3,87
11.1. Mesleki eğitim kurumlarının Avrupa Birliği ile uygunluğu ve karşılaştırması	5	1,08
11.2. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi (MEGEP)	4	0,86
11.3. Leonardo Da Vinci Programı	3	0,65
11.4. Mesleki ve Teknik Eğitimin Ulusal Yeterliklere uyumu ve kredi transferi	3	0,65
11.5. Okul-Sanayi Eğitim Programları Projeleri	2	0,43
11.6. Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE)	1	0,22
12. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında Ailenin Rolü ve Gelişimi	10	2,15
12.1. Öğrencilerin kariyer kararı ve gelişimine aile etkisi	2	0,43
12.2. Öğrencilerin gelecek beklentilerine ailenin etkisi	2	0,43
12.3. Ailelerin öğrencilere yaklaşımları, sosyal destek algısı	2	0,43

Tablo 3. (Devam)

12.4. Öğrencilerin kaygı ve depresyona girmesi ve disipline aykırı davranışta bulunmalarında ailenin rolü	2	0,43
12.5. Ailelerin gelişiminde mesleki ve teknik eğitim kurumlarının rolü	1	0,22
12.6. Okul yönetiminde velilerle ilgili karşılaşılan sorunlar	1	0,22
Toplam	465	100

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin konu dağılımları Tablo 3'te görüldüğü gibidir. Mesleki ve teknik eğitim alanına ilişkin tezlerde birden fazla konu çalışıldığı için konu sayısı toplam tez sayısından fazla çıkmıştır. Tablo 3'e göre mesleki ve teknik eğitim alanında en fazla çalışılan konunun % 30,54 ile öğrencilerle çalışılmış konular olduğu görülmektedir. En çok çalışılan konudan az çalışılan konuya doğru sıralama şu şekildedir; Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında Öğretmenler ile çalışılmış konular (% 11,61), Mesleki ve Teknik Eğitimde Öğrenci Sorunsalı (% 8,39), Atölye-laboratuvar uygulamaları, staj uygulamaları ve beceri eğitimleri (% 8,39), okul yöneticisi davranış, rol ve sorumlulukları ile okul yönetim süreci (% 7,96), Mesleki ve Teknik Eğitim Programlarının Ve Derslerinin Değerlendirilmesi (% 7,09), Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarının Organizasyonu, Yapısı ve Yönetimi (% 5,59), Mesleki ve Teknik eğitim kurumlarında teknoloji entegrasyonu (% 5,59), Mesleki ve Teknik Eğitimde İş Sağlığı ve Güvenliği (% 4,73), Mesleki ve Teknik Eğitim Politikaları (% 4,09), Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Proje ve Programları (% 3,87). En az çalışılan konu ise toplam çalışmaların % 2,15'ini oluşturan mesleki ve teknik eğitimde ailenin rolü ve gelişimi konusudur.

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında öğrenciler ile çalışılan konular teması altında en fazla çalışılan konu öğrencilerin okula yönelik bilgi, beceri ve tutumları olmuştur. Akademik başarı ve mesleki eğilim onu izleyen konulardır. En az çalışılan konu ise öğrencilerin değerlere ve sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin görüşleridir.

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında öğretmenler ile çalışılan konular teması altında en fazla çalışılan konu öğretmenlerin işe karşı tutum ve davranışları en fazla çalışılan konu olurken, eğitimde teknoloji kullanımlarına yönelik konular en az çalışılan konular olmuştur. Ayrıca mesleki ve teknik eğitimde öğrenci sorunlarına ilişkin konular ile staj uygulamaları ve beceri eğitimlerine ilişkin konular da çok çalışılmıştır.

Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında Okul Yöneticilerinin ve Orta Kademe Yöneticilerin Davranış, Rol ve Sorumlulukları ile Okul Yönetim Süreci teması altında en fazla çalışılan konu okul yöneticilerinin liderlik davranış ve algıları olmuştur. Eğitim programları bağlamında en çok incelenen konu muhasebe bölümlerinin program incelemeleridir.

Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarının Organizasyonu, Yapısı ve Yönetimi teması altında en fazla çalışılan konu toplam kalite yönetimi olmuştur. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında teknoloji entegrasyonu teması altında ise modüler eğitime ilişkin konular en fazla çalışılan konulardandır. Mesleki ve teknik eğitimde iş sağlığı ve güvenliği, mesleki ve teknik eğitim politikaları, mesleki eğitim projeleri de çalışılan diğer temalar arasında yer almaktadır. En az çalışılan konu ise; mesleki ve teknik eğitim kurumlarında ailenin rolü ve gelişimi olmuştur.

4. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde kullanılan yöntemlerin dağılımı

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin yöntemlerine ilişkin bulgular Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerde kullanılan yöntemlerin dağılımı

Yöntem	Tez Sayısı (f)	%
Nicel	257	59,35
Nitel	88	20,32
Karma	49	11,32
Diğer	35	8,08
Yöntem Belirtilmemiş	4	0,92
Toplam	433	100

Mesleki ve Teknik eğitim alanında yapılan tezlerin yöntemine dair istatistiki verilerin yer aldığı Tablo 4 incelendiğinde; tezlerde kullanılan yöntemlerin çoğunlukla Pozitivist felsefe bağlamında nicel paradigma çerçevesinde yapılandırıldığı görülmektedir. Ayrıca tezlerde en az kullanılan yöntemin karma yöntem olduğu belirlenmiştir. Dört (4) lisansüstü tezde ise yöntem belirtilmemiştir. Lisansüstü tezlerin yönteminin incelendiği Tablo 6'da diğer kategorisinde verilen yöntemler şu şekildedir: Veri madenciliği (f: 2), veri zarflama (f:1), tanımlayıcı yöntem (f:13), tarihi araştırma yöntemi (f:5), betimsel yöntem (f:9), müdahale tipi yöntem (f:1), literatür taraması (f:1), ekonometrik model (f:1), tasarım ve geliştirme araştırması (f:1), nedensel karşılaştırma (f:1).

5. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma modellerinin dağılımı

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma modellerine ilişkin bulgular Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma modellerinin dağılımı

Araştırma Modeli	Tez Sayısı (f)	%
Tarama	206	45,98
Araştırma modeli belirtilmemiş	96	21,43
İlişkisel tarama	54	12,05
DeneySEL	28	6,25
Durum çalışması	11	2,46
Karma yöntem araştırmalarında kullanılan modeller	11	2,46
Saha araştırması	10	2,23
Olgu bilim	7	1,56

Tablo 5. (Devam)

Sınıflandırma modeli	7	1,56
Diğer modeller	6	1,34
Doküman incelemesi, literatür tarama	4	0,89
Betimsel araştırma modeli	2	0,45
Ekonometrik model	2	0,45
Çeşitleme modeli	2	0,45
Nedensel karşılaştırma	1	0,22
Yapısal eşitlik modeli	1	0,22
Toplam	448	100

Mesleki ve Teknik eğitim alanında yapılan tezlerin araştırma modeline dair istatistiki verilerin yer aldığı Tablo 5 incelendiğinde; en fazla kullanılan araştırma modelinin tarama modeli olduğu görülmektedir. İlişkisel tarama ve deneysel desenlerin de nicel çalışmalarda çoğunlukla kullanıldığı göze çarpmaktadır. Ancak birçok tezde de kullanılan araştırma modelinin belirtilmediği ya da araştırma modeli belirlenmediği ortaya çıkmıştır. Mesleki ve teknik eğitim alanına ilişkin tezlerde, karma araştırmalar kapsamında araştırma modelinin nicel ve nitel boyutlarda ayrı ayrı belirtilmesi dolayısıyla araştırma modeli sayısı toplam tez sayısından fazla çıkmıştır.

6. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde veri toplamak için kullanılan araçların dağılımı

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerde veri toplamak için kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bulgular Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı

Veri Toplama Aracı	Tez Sayısı (f)	%
Anket	208	42,28
Ölçek	158	32,11
Görüşme formu	60	12,20
Başarı testi	22	4,47
Doküman	20	4,07
Gözlem formu	7	1,42
Odak grup görüşme formu	5	1,02
Bilgi formu	4	0,81
Değerlendirme formu	1	0,20
Uygulama sınav formu	1	0,20
Deney-gözlem çizelgesi	1	0,20

Tablo 6. (Devam)

Okul verisi	1	0,20
e-okul verisi	1	0,20
Araştırmacı günlüğü	1	0,20
İz sürme testi	1	0,20
Web tabanlı karar destek sistemi	1	0,20
Toplam	492	100

Mesleki ve Teknik eğitim alanında yapılan tezlerde kullanılan veri toplama araçlarına dair istatistiki verilerin yer aldığı Tablo 6 incelendiğinde; en çok tercih edilen veri toplama aracının anket olduğu görülmektedir. Anket tekniği hem nicel hem de nitel paradigmlar bağlamında yapılandırılan çalışmalarda kullanıldığı için çoğunlukla tercih edildiği düşünülmektedir. Tezlerin nicel boyutlarında çoğunlukla ölçeklerle veri toplandığı, nitel boyutlarında ise görüşme formlarıyla veri toplandığı görülmektedir. Veri toplama araçlarında en az kullanılanlar ise değerlendirme formu, araştırmacı günlüğü, iz sürme testi, deney-gözlem çizelgesi, uygulama sınav formu, okul verileri ve web tabanlı uygulamalar olarak belirlenmiştir. Mesleki ve teknik eğitim alanına ilişkin tezlerin hazırlanma sürecinde birden fazla veri toplama aracı kullanıldığı için veri toplama araçlarının sayısı toplam tez sayısından fazla çıkmıştır.

7. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde veri analizi için kullanılan tekniklerin dağılımı

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerde veri analizi için kullanılan tekniklere ilişkin bulgular Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerde kullanılan veri analiz tekniklerinin dağılımı

Veri Analiz Teknikleri	Tez Sayısı (f)	%
Betimsel istatistik, yüzde-frekans	320	28,80
t-testi	246	22,14
Anova	207	18,63
Mann-whitney-U	66	5,94
Pearson korelasyon	53	4,77
İçerik analizi	46	4,14
Ki-kare analizi	35	3,15
Kruskal wallis-H	26	2,34
Öntest-sontest	24	2,16
Kolmogorov smirnov	23	2,07
Betimsel analiz	23	2,07
Regresyon	17	1,53

Tablo 7. (Devam)

Spearman korelasyon	7	0,63
Wilcoxon işaret testi	6	0,54
Manova	2	0,18
Ancova	2	0,18
Friedman testi	2	0,18
Ekonometrik analiz	2	0,18
Diğer	2	0,18
Path analizi	1	0,09
z-testi	1	0,09
Toplam	1111	100

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin analizinde kullanılan tekniklerin gösterildiği Tablo 7 incelendiğinde lisansüstü tezlerin çoğunda yüzde-frekans analizlerine yer verildiği belirlenmiştir. Benzer şekilde en fazla kullanılan veri analiz tekniklerinin parametrik testlerden t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) olduğu ortaya konulmuştur. Nitel araştırma bağlamında değerlendirilirse, en fazla kullanılan veri analiz tekniğinin içerik analizi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim alanına ilişkin tezlerde birden fazla veri analiz tekniği kullanıldığı için belirlenen tekniklerin sayısı toplam tez sayısından fazla çıkmıştır.

8. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin örneklem veya çalışma gruplarının dağılımı

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerin örneklem ve çalışma gruplarına ilişkin bulgular Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin örneklem ve çalışma grubu dağılımı

Veri Toplama Grubu	Tez Sayısı (f)	%
Öğrenci	276	48,68
Öğretmen	162	28,57
Okul yöneticileri (müdür, müdür yardımcıları)	50	8,82
İşletme yöneticisi ve yetkilileri	23	4,06
Veri toplama grubu belirtilmemiş	11	1,94
İşletme personeli	7	1,23
Aileler	7	1,23
Mezun öğrenciler	7	1,23
Bölüm şefi (Orta kademe yöneticisi)	6	1,06
Akademisyenler, uzmanlar, iş güvenliği uzmanı	5	0,88
Mesleki ve teknik eğitim kurumu	5	0,88

Tablo 8. (Devam)

Okul personeli	4	0,71
Ustalar, usta öğreticiler	3	0,53
Müfettiş	1	0,18
Toplam	567	100

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin örneklem ve çalışma gruplarının gösterildiği Tablo 8 incelendiğinde; tezlerde birden fazla örneklem grubu örnekleme dâhil edildiğinden örneklem grubu sayısı toplam tez sayısından fazla çıkmıştır. Tablo 8'e göre lisansüstü tez çalışmalarının örneklem grubunun çoğunluğunu öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir. Öğrenciler dışında öğretmenler de tezlerde örnekleme dâhil edilen bir çoğunluk olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca lisansüstü tezlerde müfettişler çalışmalara en az dâhil edilen gruptur. Müfettişlerle birlikte ailelerle, mezun öğrencilerle, akademisyen ve uzmanlarla yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla özellikle mezun öğrencilere ilişkin daha çok tez yapılmasının eğitim ihtiyaç ve politikalarının güncellenmesi adına olumlu bir yaklaşım olacağı düşünülmektedir.

9. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde başvuru yöntemlerinin dağılımı

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerde başvuru yöntemlerine ilişkin bulgular Tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerde başvuru yöntemlerinin dağılımı

Örnekleme Yöntemi	Tez Sayısı (f)	%
Tezlerde örneklem başlığına yer verilmiş ancak örnekleme yöntemi belirtilmemiş	146	32,59
Rastgele örnekleme	57	12,72
Tesadüfi örnekleme	54	12,05
Evrene ulaşılmış	53	11,83
Tabakalı örnekleme	23	5,13
Kolay ulaşılabilir örnekleme	21	4,69
Küme örnekleme	18	4,02
Amaçlı örnekleme	16	3,57
Ölçüt örnekleme	14	3,13
Örnekleme başlığı ve örnekleme yöntemi belirtilmemiş	14	3,13
Sistemik örnekleme	13	2,90
Maksimum çeşitlilik örnekleme	7	1,56
Doküman incelemesi	4	0,89
Oranlı örnekleme	3	0,67

Tablo 9. (Devam)

Eş olasılıklı örnekleme	1	0,22
Yargısal örnekleme	1	0,22
Tipik durum örnekleme	1	0,22
Kısmi sayım örnekleme	1	0,22
Kendini örnekleyen evren	1	0,22
Toplam	448	100

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerde başvurulan örnekleme yöntemlerine ilişkin sayısal verilerin yer aldığı Tablo 9 incelendiğinde rastgele örnekleme ve tesadüfi örnekleme yöntemlerine daha fazla yer verildiği görülmektedir. Ayrıca tezlerde büyük oranda örnekleme alma yoluna gidilmemiş evren olarak belirlenmiş grup ile çalışılmıştır. Tezlerin neredeyse üçte birinde örnekleme başlığına yer verilmesine rağmen örnekleme yöntemi belirtilmemiştir. 14 tezde ise hiçbir şekilde örnekleme, çalışma grubu ve örnekleme yöntemine yer verilmemiştir. Mesleki ve teknik eğitim alanına ilişkin tezlerde birden fazla örnekleme yöntemine başvurulduğu için kullanılan örnekleme yöntemi sayısı toplam tez sayısından yüksek çıkmıştır.

10. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde yer verilen önerilerin (araştırmacılara dönük, uygulayıcılara dönük) dağılımı

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış lisansüstü tezlerde verilen önerilere ilişkin bulgular Tablo 10'da gösterilmektedir. 1986-2020 yılları arasında 35 yıllık bir süreçte hazırlanan lisansüstü tezlerin incelendiği bu çalışmada tablolarda ayrıntılı analizlere yer verilmiş ancak tabloların anlaşılabilirliğini artırmak açısından grafiklerden yararlanılmıştır.

Tablo 10. Mesleki ve Teknik Eğitim Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerde Verilen Önerilerin Dağılımı

Öneriler	f	%
A. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	1059	68,32
A. 1. Eğitim politikaları geliştirenlere yönelik	513	33,10
A. 1.1. İşletmeler ve sanayi kuruluşları ile mesleki eğitim kurumları arasında koordinasyon ve iş birliği sağlanması	58	3,74
A. 1.2. Diğer öneriler	51	3,29
A. 1.3. Öğretim programlarının yeniden düzenlenerek işlevsel hale getirilmesi	41	2,65
A. 1.4. Okulların eğitim donanımı ihtiyaçlarının zamanında ve yeterli düzeyde karşılanması	39	2,51
A. 1.5. Mesleki eğitime daha erken yaşta yönlendirmenin yapılması	31	2,00
A. 1.6. Öğrencilerin katılabileceği sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin düzenlenmesi	31	2,00
A. 1.7. Meslek liselerine giriş sınavının başarı, yetenek, ilgi ve değerlerini de belirleyici şekilde kapsamı yapılması	17	1,10
A. 1.8. Öğrencilere alanlarıyla ilgili bölümlere girişte kontenjan veya ek puan verilmesi, dikey geçişlerin sağlanması	15	0,97

Tablo 10. (Devam)

A. 1. 9. Atölyelerin değişen şartlara göre sürekli düzenlenmesi	14	0,90
A. 1. 10. Meslek liseleri eğitim programlarına yeni dersler eklenmesi	14	0,90
A. 1. 11. Yüksek lisans ve doktora eğitiminin teşvik edilmesi	13	0,84
A. 1. 12. Sınıflardaki öğrenci sayısının az olması	11	0,71
A. 1. 13. MEB –üniversite iş birliği sağlanması	10	0,65
A. 1. 14. Öğrencilerin işletmelerde staj sürecinde aldığı ücretin artırılması	10	0,65
A. 1. 15. İşletmelerde alanına uygun işlerle örtüşen meslek lisesi çalışanı istihdam etme yönünde teşvik ve yatırım politikalarının geliştirilmesi	10	0,65
A. 1. 16. Meslek liselerinde açılacak bölümlerde bölge ihtiyaçları ve yerel kuruluşlar belirleyici olması	9	0,58
A. 1. 17. Mesleki eğitimde yabancı dil eğitimi verilmesi	9	0,58
A. 1. 18. Mesleki rehberlik sisteminin işlevsel hale getirilmesi	8	0,52
A. 1. 19. Mesleki eğitime daha fazla kaynak aktarılması ve yatırımların artırılması	8	0,52
A. 1. 20. Mesleki eğitimde işletme, meslek odaları ve diğer meslek kuruluşlarının yetki ve sorumluluklarını artırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesi	6	0,39
A. 1. 21. Meslek liselerine giriş için öğrenci seçme sınavında taban puanın altında öğrenci kabul edilmemesi	6	0,39
A. 1. 22. Okul müdürlerinin eğitim yönetimi alanında yüksek lisansa sahip olması	6	0,39
A. 1. 23. Mesleki yönlendirme ve rehberliğin yetkili kurumlar (Mesleki Rehberlik ve Kariyer Planlama Hizmetleri Merkezi) tarafından yapılması	6	0,39
A. 1. 24. Yerel yönetim ve sanayi kuruluşlarının meslek liselerinin modernizasyonunu katkı sağlamaları için yasal düzenlemelerin yapılması	5	0,32
A. 1. 25. Kız öğrencilerin mesleki eğitime yönlendirilmesi	5	0,32
A. 1. 26. Okullarda işyeri hekimi, hemşire veya bir sağlık personeli ile iş güvenliği uzmanı bulundurulması	5	0,32
A. 1. 27. Mesleki eğitimlerin devamı için, yüksekokullara sınavsız geçiş uygulamasının devam ettirilmesi	5	0,32
A. 1. 28. Avrupa Birliği fonlarından yeterli düzeyde katkı sağlanması	5	0,32
A. 1. 29. Son sınıf öğrencilerin beceri eğitimlerini kendi alanı ile ilgili işletmelerde yapmaları sağlanması	4	0,26
A. 1. 30. Mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarına alanları ile ilgili işlerde çalışmaları halinde düzenli teşvik primlerinin verilmesi	4	0,26
A. 1. 31. Meslek lisesi mezunlarına kendi işlerini kurmaları için kredi olanakları sunulması	4	0,26
A. 1. 32. İşletmelerde beceri eğitiminin 11. sınıftan itibaren verilmesi	4	0,26
A. 1. 33. Ulusal meslek standartları kurumunun analizleri doğrultusunda meslek ve meslek düzeylerinin (yeterliklerinin) belirlenmesi	4	0,26
A. 1. 34. Öğrencilerin meslekleri hakkında güncel teknolojik gelişmeleri takip edebilecekleri fuar gezileri ve etkinliklere katılımın sağlanması	4	0,26
A. 1. 35. Öğrencilerin gereksinimlerine uygun sınıf ortamlarının oluşturulması	4	0,26

Tablo 10. (Devam)

A. 1. 36. Bölümlerdeki öğrenci sayılarının belirlenmesinde istihdam araştırmaları ve planlamaları dikkate alınması	4	0,26
A. 1. 37. Staj (koordinatör) öğretmenlerinin bölüm öğretmenlerinden seçilmesi	3	0,19
A. 1. 38. Mesleki Eğitim Genel Müdürlüğünün bazı görevleri yerel yönetimlere bırakılması	3	0,19
A. 1. 39. Özel mesleki ve teknik liselerin açılması için teşviklerin yapılması	3	0,19
A. 1. 40. Mesleki eğitim öğretmeni yetiştirme fakültelerinin yeniden oluşturulması	3	0,19
A. 1. 41. İstihdam durumuna göre bazı bölümlerin kaldırılması veya açılması	3	0,19
A. 1. 42. Meslek liselerinde bölüm ve laboratuvarların bir sponsor firma tarafından iş birliği içerisinde desteklenmesi	3	0,19
A. 1. 43. Staj sigortasının SGK sigorta başlangıcı olarak sayılması	3	0,19
A. 1. 44. Genç öğretmenlere de yönetimde yer verilmesi	2	0,13
A. 1. 45. Meslek standartları belirleme çalışmaları TSE gibi kuruluşlar bünyesinde yürütülmesi	2	0,13
A. 1. 46. Ulusal meslek standartları kurumunun oluşturulması	2	0,13
A. 1. 47. Meslek standartlarına dayalı sertifikalandırmayı sağlayacak akreditasyon kurumlarının oluşturulması	2	0,13
A. 1. 48. Teknik işlerde kadın istihdamını arttıracak yönde devlet politikalarının düzenlenmesi	2	0,13
A. 1. 49. Meslekî ve teknik eğitim programlarının hazırlanması, mesleki eğitim politikalarının belirlenmesi ve uygulama aşamasında tüm paydaşlardan oluşan kurullar oluşturması	2	0,13
	<i>f</i>	<i>%</i>
A. 2. Eğitimlerin verilmesine yönelik	288	18,58
A. 2. 1. Öğretmenlere hizmet içi eğitimlerin verilmesi	108	6,97
A. 2. 2. Öğrencilere oryantasyon eğitimlerin verilmesi	57	3,68
A. 2. 3. Aile eğitimlerinin verilmesi	39	2,52
A. 2. 4. Yöneticilere hizmet içi eğitimlerin verilmesi	37	2,39
A. 2. 5. İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin verilmesi	19	1,23
A. 2. 6. Beceri (staj) eğitimlerinin verildiği işletmelere pedagojik eğitim seminerleri verilmesi	15	0,97
A. 2. 7. İşletmede stajyer öğrencilerin eğitimi için eğitim birimi oluşturulması	6	0,39
A. 2. 8. Diğer öneriler	4	0,26
A. 2. 9. Eğitim sorumlusu ustaların usta öğreticilik formasyon dersleri alması	3	0,19
	<i>f</i>	<i>%</i>
A. 3. Yönetim faaliyetlerine yönelik	153	9,87
A. 3. 1. Eğitim paydaşlarının karara katılımının sağlanması	29	1,87
A. 3. 2. Demokratik yönetim sergilenmesi	19	1,23

Tablo 10. (Devam)

A. 3.3. Katılımcı yönetim anlayışının benimsenmesi	17	1,10
A. 3.4. Beceri eğitimi yapılacak işletmelerin seçiminde belirli ölçütler (ekonomik haklar, çalışma şartları, işçi sağlığı ve güvenliği vb.) oluşturulması	14	0,90
A. 3.5. Diğer öneriler	13	0,84
A. 3.6. İş sağlığı ve güvenliği eğitimine yönelik kurum içi çalışmaların artırılması	9	0,58
A. 3.7. Öğrencilerin mesleki farkındalıklarını artırmak için işyerlerine teknik geziler düzenlenmesi	7	0,45
A. 3.8. Şeffaf yönetim sergilenmesi	6	0,39
A. 3.9. Olumlu bir okul ikliminin oluşturulması	6	0,39
A. 3.10. Okul yöneticilerinin uzlaştırıcı olması	5	0,32
A. 3.11. Yöneticilerin astlarına yetki devri yapması	5	0,32
A. 3.12. Dönüşümcü liderlik davranışlarının sergilenmesi	5	0,32
A. 3.13. Etik liderlik davranışlarının sergilenmesi	4	0,26
A. 3.14. Gerektiğinde mevzuatın dışına çıkarak inisiyatif alması	3	0,19
A. 3.15. Öğrencilerin, işletmelerde fazla çalıştırılmamalarının takip edilmesi	3	0,19
A. 3.16. Yoksul öğrenciler için okul içi bir yardım organizasyonunun kurulması	2	0,13
A. 3.17. Öğretim liderlik davranışlarının sergilenmesi	2	0,13
A. 3.18. Koordinatör öğretmenlerin seçimi önemle yapılması	2	0,13
A. 3.19. Koordinatör öğretmenlerin denetlenmesi	2	0,13
	<i>f</i>	<i>%</i>
A. 4. Çalışma koşullarının ve özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik	105	6,77
A. 4.1. Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi	22	1,42
A. 4.2. Performansın artırılması için ödüllendirme ve güdüleme mekanizmasının işletilmesi	21	1,35
A. 4.3. Çalışanlar arası uyum ve kaynaşmayı sağlamak için sosyal etkinlikler düzenlenmesi	15	0,97
A. 4.4. Çalışanların performanslarının tarafsız olarak değerlendirilmesi	14	0,90
A. 4.5. Kültür dersleri öğretmenlerinin meslek dersleri öğretmenleri ile eş sosyal ve özlük haklarına sahip olması	8	0,52
A. 4.6. Öğretmenlerin maddi olanaklarının artırılması	8	0,52
A. 4.7. Diğerleri	6	0,39
A. 4.8. Meslek dersi öğretmenlerinin maaşları, sosyal yardımları ve ek ödemeleri artırılması	4	0,26
A. 4.9. Performans yönetimi uygulaması	3	0,19
A. 4.10. Öğretmenlerin yeni teknolojileri öğrenmeleri ve takip etmeleri açısından fuar, sergi vb. etkinliklere katılmalarını teşvik edilmesi	2	0,13
A. 4.11. Yöneticiler okullara meslek dallarına yönelik dergi, yayım vb. temin etmeli	2	0,13

Tablo 10. (Devam)

B. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	491	31,68
B. 1. Farklı örnekleme grupları ile araştırmanın tekrar edilmesi	123	7,94
B. 2. Benzer ya da alternatif konularda araştırmaların yapılması	102	6,58
B. 3. Farklı değişkenler ile araştırmanın tekrar edilmesi	57	3,68
B. 4. Farklı türdeki lise öğrencileri ile karşılaştırma çalışmasının yapılması	44	2,84
B. 5. Farklı illerle karşılaştırma çalışmasının yapılması	38	2,45
B. 6. Nitel araştırma yöntemlerinin tercih edilmesi	38	2,45
B. 7. Araştırmanın yurt çapında genişletilmesi	27	1,74
B. 8. Araştırma yönteminin değiştirilmesi (nicel yerine nitel ya da karma)	18	1,16
B. 9. Farklı ilçelerle karşılaştırma çalışmasının yapılması	11	0,71
B. 10. Yeni ölçek geliştirme çalışmalarının yapılması	8	0,52
B. 11. Karma araştırma yöntemlerinin tercih edilmesi	7	0,45
B. 12. Farklı ülkelerle karşılaştırma çalışmasının yapılması	7	0,45
B. 13. Özel ve devlet okulları ile karşılaştırma çalışmasının yapılması	6	0,39
B. 14. Diğer öneriler	5	0,32
Toplam	1550	100

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin alan için katkı sağlayacağı düşünülen öneriler bakımından dağılımı Tablo 10'da görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitim alanına ilişkin tezlerde birden fazla öneri geliştirildiği için kullanılan öneri sayısı toplam tez sayısından yüksek çıkmıştır. Tezlerde geliştirilen önerilerin uygulayıcılara yönelik ve araştırmacılara yönelik politika önerileri olmak üzere iki kategoride toplandığı görülmektedir. Bu önerilerin % 68,32'si uygulayıcılara yönelik önerilerden oluşurken % 31,68'i araştırmacılara yönelik önerilerden oluşmaktadır. Uygulayıcılara yönelik geliştirilen politika önerileri, eğitim politikaları geliştirenlere yönelik, eğitimlerin verilmesine yönelik, yönetim faaliyetlerine yönelik ve çalışma koşullarının ve özlük haklarının iyileştirilmesi yönelik politika önerileri olmak üzere dört alt kategoride toplandığı görülmektedir.

Eğitim politikası geliştirenlere yönelik politika önerileri, en fazladan aza doğru; işletmeler ve eğitim kurumları arasında iş birliği sağlanması, öğretim programlarının yeniden düzenlenerek işlevsel hale getirilmesi, okulların eğitim donanımı ihtiyaçlarının zamanında ve yeterli düzeyde karşılanması, mesleki eğitime daha erken yaşta yönlendirmenin yapılması, öğrencilerin katılabileceği sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin düzenlenmesi, meslek liselerine giriş sınavının başarı, yetenek, ilgi ve değerlerini de belirleyici şekilde kapsamı yapılması, öğrencilere alanlarıyla ilgili bölümlere girişte kontenjan veya ek puan verilmesi, dikey geçişlerin sağlanması, atölyelerin değişen şartlara göre sürekli düzenlenmesi, meslek liseleri eğitim programlarına yeni dersler eklenmesi, yüksek lisans ve doktora eğitiminin teşvik edilmesi, sınıflardaki öğrenci sayısının az olması, M.E.B. – Üniversite iş birliği sağlanması, öğrencilerin işletmelerde staj sürecinde aldığı ücretin artırılması, işletmelerde alanına uygun işlerle örtüşen meslek lisesi çalışanı istihdam etme yönünde teşvik ve yaptırım politikalarının geliştirilmesi, meslek liselerinde açılacak bölümlerde bölge ihtiyaçları ve yerel kuruluşlar belirleyici olması, mesleki eğitimde yabancı dil eğitimi verilmesi, mesleki rehberlik sisteminin işlevsel hale getirilmesi, mesleki eğitime daha fazla

kaynak aktarılması ve yatırımların artırılması, mesleki eğitimde işletme, meslek odaları ve diğer meslek kuruluşlarının sorumluluklarını artırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesi, meslek liselerine giriş için öğrenci seçme sınavında taban puanının altında öğrenci kabul edilmemesi, okul müdürlerinin eğitim yönetimi alanında yüksek lisansa sahip olması, mesleki yönlendirme ve rehberliğin yetkili kurumlar (mesleki rehberlik ve kariyer planlama hizmetleri merkezi) tarafından yapılması, yerel yönetim ve sanayi kuruluşlarının meslek liselerinin modernizasyonunu katkı sağlamaları için yasal düzenlemelerin yapılması, kız öğrencilerin mesleki eğitime yönlendirilmesi, okullarda işyeri hekimi, hemşire veya bir sağlık personeli ile iş güvenliği uzmanı bulundurulması, mesleki eğitimlerin devamı için, yüksek okullara sınavsız geçiş uygulamasının devam ettirilmesi, Avrupa birliği fonlarından yeterli düzeyde katkı sağlanması, son sınıf öğrencilerin beceri eğitimlerini kendi alanı ile ilgili işletmelerde yapmaları sağlanması, mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarına alanları ile ilgili işlerde çalışmalarını halinde düzenli teşvik primlerinin verilmesi, meslek lisesi mezunlarına kendi işlerini kurmaları için kredi olanakları sunulması, işletmelerde beceri eğitiminin 11. sınıftan itibaren verilmesi, ulusal meslek standartları kurumunun analizleri doğrultusunda meslek ve meslek düzeylerinin (yeterliklerinin) belirlenmesi, öğrencilerin meslekleri hakkında güncel teknolojik gelişmeleri takip edebilecekleri fuar gezileri ve etkinliklere katılımın sağlanması, öğrencilerin gereksinimlerine uygun sınıf ortamlarının oluşturulması, bölümlerdeki öğrenci sayılarının belirlenmesinde istihdam araştırmaları ve planlamaları dikkate alınması, staj (koordinatör) öğretmenlerinin bölüm öğretmenlerinden seçilmesi, mesleki eğitim genel müdürlüğünün bazı görevleri yerel yönetimlere bırakılması, özel mesleki ve teknik liselerin açılması için teşviklerin yapılması, mesleki eğitim öğretmeni yetiştirme fakültelerinin yeniden oluşturulması, istihdam durumuna göre bazı bölümlerin kaldırılması veya açılması, meslek liselerinde bölüm ve laboratuvarların bir sponsor firma tarafından iş birliği içerisinde desteklenmesi, staj sigortasının S.G.K. sigorta başlangıcı olarak sayılması, genç öğretmenlere de yönetimde yer verilmesi, meslek standartları belirleme çalışmaları T.S.E. gibi kuruluşlar bünyesinde yürütülmesi, ulusal meslek standartları kurumunun oluşturulması, meslek standartlarına dayalı sertifikalandırmayı sağlayacak akreditasyon kurumlarının oluşturulması, teknik işlerde kadın istihdamını arttıracak yönde devlet politikalarının düzenlenmesi, meslekî ve teknik eğitim programlarının hazırlanması, mesleki eğitim politikalarının belirlenmesi ve uygulama aşamasında tüm paydaşlardan oluşan kurullar oluşturması olmak üzere 49 alt kategoride toplandığı görülmektedir.

Eğitimlerin verilmesine yönelik politika önerileri, en fazladan aza doğru; öğretmenlere hizmet içi eğitimlerin verilmesi, öğrencilere oryantasyon eğitimlerin verilmesi, aile eğitimlerinin verilmesi, yöneticilere hizmet içi eğitimlerin verilmesi, iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin verilmesi, beceri (staj) eğitimlerinin verildiği işletmelere pedagojik eğitim seminerleri verilmesi, işletmede stajyer öğrencilerin eğitimi için eğitim birimi oluşturulması, eğitim sorumlusu ustaların usta öğreticilik formasyon dersleri alması olmak üzere 9 alt kategoride toplandığı görülmektedir.

Yönetim faaliyetlerine yönelik politika önerileri, en fazladan aza doğru; eğitim paydaşlarının karara katılımının sağlanması, demokratik yönetim sergilenmesi, katılımcı yönetim anlayışının benimsenmesi, beceri eğitimi yapılacak işletmelerin seçiminde belirli ölçütler (ekonomik haklar, çalışma şartları, işçi sağlığı ve güvenliği vb.) oluşturulması, iş sağlığı ve güvenliği eğitime yönelik kurum içi çalışmaların artırılması, öğrencilerin mesleki farkındalıklarını arttırmak için işyerlerine teknik geziler düzenlenmesi, şeffaf yönetim sergilenmesi, olumlu bir okul ikliminin oluşturulması, okul yöneticilerinin uzlaştırıcı olması, yöneticilerin astlarına yetki devri yapması, dönüşümcü liderlik davranışlarının sergilenmesi, etik liderlik davranışlarının sergilenmesi, gerektiğinde mevzuatın dışına çıkarak inisiyatif alması, öğrencilerin, işletmelerde fazla çalıştırılmamalarının takip edilmesi, yoksul öğrenciler için okul içi bir yardım organizasyonunun kurulması, öğretim liderlik davranışlarının sergilenmesi, koordinatör öğretmenlerin seçimi önemle yapılması, koordinatör öğretmenlerin denetlenmesi olmak üzere 17 alt kategoride toplandığı görülmektedir.

Çalışma koşullarının ve özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik politika önerileri, en fazladan aza doğru; öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi, performansın artırılması için ödüllendirme ve güdüleme mekanizmasının işletilmesi, çalışanlar arası uyum ve kaynaşmayı sağlamak için sosyal etkinlikler düzenlenmesi, çalışanların performanslarının tarafsız olarak değerlendirilmesi, kültür dersleri öğretmenlerinin meslek dersleri öğretmenleri ile eş sosyal ve özlük haklarına sahip olması, öğretmenlerin maddi olanaklarının artırılması, meslek dersi öğretmenlerinin maaşları, sosyal yardımları ve ek ödemeleri artırılması, performans yönetimi uygulaması, öğretmenlerin yeni teknolojileri öğrenmeleri ve takip etmeleri açısından fuar, sergi vb. etkinliklere katılmalarını teşvik edilmesi, yöneticiler okullara meslek dallarına yönelik dergi, yayım vb. temin etmeli olmak üzere 11 alt kategoride toplandığı görülmektedir.

Araştırmacılara yönelik geliştirilen politika önerileri, farklı örneklem grupları ile araştırmanın tekrar edilmesi, benzer ya da alternatif konularda araştırmaların yapılması, farklı değişkenler ile araştırmanın tekrar edilmesi, farklı türdeki lise öğrencileri ile karşılaştırma çalışmasının yapılması, farklı illerle karşılaştırma çalışmasının yapılması, nitel araştırma yöntemlerinin tercih edilmesi, araştırmanın yurt çapında genişletilmesi, araştırma yönteminin değiştirilmesi (nicel yerine nitel ya da karma), farklı ilçelerle karşılaştırma çalışmasının yapılması, yeni ölçek geliştirme çalışmalarının yapılması, karma araştırma yöntemlerinin tercih edilmesi, farklı ülkelerle karşılaştırma çalışmasının yapılması, özel ve devlet okulları ile karşılaştırma çalışmasının yapılması olmak üzere 14 alt kategoride toplandığı görülmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim alanında 1986-2020 yılları arasında hazırlanan lisansüstü tezlerin incelendiği bu araştırma sonucunda ilk olarak 35 yıllık bir süreçte erişime açık 433 teze ulaşıldığı görülmektedir. Bu tezlerin 402 tanesi yüksek lisans tezi (bunların 2 tanesi tıpta uzmanlık tezi) olarak hazırlanmışken, 31 tanesi doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Mesleki ve teknik eğitim alanına ilişkin tezleri inceleyen Genç ve diğerleri (2019), Güngör ve Göktürk (2017) ile Bolat (2016) benzer şekilde yüksek lisans tezlerinin daha fazla olduğunu belirlemiştir. Mesleki ve teknik eğitim özelinde gerçekleştirilen araştırmalar çok olmasa da alanyazında içlerinde mesleki ve teknik eğitim ile ilgili tezlerin incelendiği araştırmalarda da benzer bulgulara rastlanılmıştır. Bu bağlamda elde edilen bu araştırma bulgusu eğitim yönetimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelendiği İşçi (2013) tarafından elde edilen araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. İşçi (2013) incelediği 840 tezin 771 tanesinin yüksek lisans, 69 tanesinin ise doktora tezi olduğunu belirlemiştir.

2020 itibarıyla Türkiye’de; toplam 207 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlar bünyesinde 11.12.2020 tarihi itibarıyla 13059 yüksek lisans programı ve 5602 doktora programı yürütülmektedir. 2019-2020 akademik yılı itibarıyla toplam 297001 öğrenci yüksek lisans ve 101242 öğrenci doktora programında eğitim görmektedir (YÖKAK, 2019; YÖK, 2020). Yüksek lisans programlarının ve öğrenci sayılarının doktora programlarından fazla olması, yüksek lisans tez sayısının doktora tez sayısından fazla olmasını açıklar niteliktedir.

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim alanındaki en fazla sayıda lisansüstü tez 2019 yılında hazırlanmıştır. Bunların 53 tanesi yüksek lisans tezi iken 6 tanesi doktora tezidir. 2019 yılında mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan çalışmaların artış göstermesinin sebebi olarak Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı gösterilebilir (MEB, 2014). Mesleki ve teknik eğitim alanında dönüşüm hareketleri son yıllarda hız kazanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2019-2023 Stratejik Planında mesleki ve teknik eğitime ilişkin “*Mesleki ve teknik eğitim ve hayat boyu öğrenme sistemleri toplumun ihtiyaçlarına ve iş gücü piyasası ile bilgi çağının gereklerine uygun biçimde düzenlenecektir*”

amacına yer vermesi bunun açık bir kanıtı niteliğindedir (MEB, 2019). 2020 yılında ise tez sayılarında bir düşüş yaşandığı görülmekte olup, bu durumun Covid-19 Pandemi döneminin bir yansıması olduğu düşünülmektedir.

Türkiye’de 1986-2020 yılları arasında mesleki ve teknik eğitim alanında hazırlanan lisansüstü tezlerde en fazla çalışılan konuların öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarının belirlenmeye çalışıldığı veya öğrencilerin farklı konulara ilişkin bilgi, beceri, tutum ve davranışlarına dair ilişkilerin incelendiği çalışmalar olduğu görülmektedir. Öğrenciler ile çalışılan konular; okula yönelik bilgi, beceri ve tutumlar, mesleki eğilim ve öğrencilerin teknoloji kullanımına ilişkin konularda yoğunlaşmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış çalışmalar bağlamında bu bulgu çok değerli bir bulgu olma niteliği taşımaktadır. Ancak içerisinde mesleki ve teknik eğitim konuları barındıran eğitim bilimleri, eğitim yönetimi gibi bilim alanlarında yapılan çalışmalarda paralel bulgulara rastlamak mümkündür. Karadağ (2009) eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerini incelediği çalışmasında başarı ve tutuma ilişkin konuların daha fazla çalışıldığını belirtmiştir. Mesleki ve teknik eğitimde öğretmenlerle çalışılan konular öğrencilerle çalışılan konuları izlemektedir. Öğretmenlerle çalışılan konular ise daha çok işe karşı tutum ve davranışları ile örgüte ilişkin konularda yoğunlaşmaktadır. Benzer şekilde en çok çalışılan konular arasında öğrenci sorunları ve öğrencilerin staj uygulamaları ile beceri eğitimi uygulamaları gelmektedir. 2023 Eğitim vizyonu kapsamında yayımlanan Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü Raporu’nda (MEB, 2018), “*Öğrenciler meslekî eğitim uygulamalarını, işletmelerde meslekî eğitim ve stajla yapmaktadır*” ifadesi ile staj uygulaması ve beceri eğitimlerine vurgu yapılmaktadır. Koca (2020) benzer şekilde mesleki ve teknik eğitimde staj eğitimlerinden bahsetmiş, mezun öğrencilerin eğitim aldıkları alanın temel bilgi ve becerileri konusunda zayıf kaldıklarını ve staj eğitimlerinin yetersiz kaldığını öne sürmüştür. Alt temalar bağlamında en çok çalışılan konulardan biri de okul yöneticisinin liderlik davranışlarıdır. Uysal (2013) çalışmasında bu bulguya benzer şekilde en çok çalışılan konunun liderlik olduğu bulgusuna ulaşmıştır. En az çalışılan konu ise mesleki ve teknik eğitimde ailenin rolü ve gelişimi konularıdır. Bu bulgu mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan çalışmalar bağlamında öncü olma niteliği taşımaktadır. Ayrıca mesleki ve teknik eğitimi geliştirme proje ve programları ile mesleki ve teknik eğitim politikalarının da az çalışıldığı görülmektedir. Uysal (2013) doktora tezlerini incelediği çalışmasında bu bulgudan farklı olarak eğitim politikaları ve karşılaştırmalı eğitim konularının en az çalışılan konular olmadığını ortaya koymuştur.

Yapılan analiz sonucunda 1986-2020 yılları arasında Türkiye’de hazırlanan lisansüstü tezlerde en çok nicel araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Nicel araştırma yöntemi kullanılan tezler, toplam tezlerin %59,35’ini, yani yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Bu durumun Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim alanında egemen paradigmanın pozitivizm olduğunun bir göstergesi olduğu ifade edilebilir (Yalçın, 2015). Mesleki ve teknik eğitim özelinde hazırlanan tezleri inceleyen çalışmalar incelendiğinde; Genç ve diğerleri (2019), Güngör ve Göktürk (2017) ile Bolat (2016) çalışmalarında benzer şekilde lisansüstü tezlerde nicel yöntemlerin daha fazla kullanıldığını belirlemişlerdir. Mesleki ve teknik eğitim kapsamında gerçekleştirilen tezleri inceleyen bu araştırma kapsamında elde edilen bulgu, eğitimde ölçme ve değerlendirme alanındaki çalışmaları inceleyen Şenyurt ve Özer-Özkan (2017), Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi dergisinde yayımlanan makaleleri inceleyen Balcı ve Apaydın (2009) ile eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi alanında yapılmış tezleri inceleyen Uysal (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Türkiye’de, eğitimde ölçme ve değerlendirme alanındaki çalışmaların araştırma yöntemlerindeki genel eğilimin özellikle nicel araştırma yöntemlerinin kullanılması yönünde olduğu belirlenmiştir (Şenyurt ve Özer-Özkan, 2017). Balcı ve Apaydın (2009), Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi dergisinde yayımlanan makaleleri inceledikleri çalışmalarında ve Uysal (2013) eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi alanında yapılmış tezleri incelediği çalışmasında, bu araştırma bulgusuna benzer olarak nicel araştırma yöntemlerine daha çok yer verildiği bulgusuna ulaşmıştır. Beer ve Mulder (2020) ise

mesleki ve teknik eğitime ilişkin yaptıkları çalışmada bu araştırma bulgusundan farklı olarak nitel çalışmaların daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada ayrıca nicel araştırma yönteminden sonra en çok başvurulan araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi ön plana çıkmıştır. Araştırma bulgularına göre karma araştırma yöntemini ise en az başvurulan yöntem olarak değerlendirmek olanaklıdır.

Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezler incelendiğinde, mevcut tezlerdeki araştırma modellerinin çoğunlukla tarama modelinde olduğu görülmektedir. 206 lisansüstü tezin araştırma modelinin tarama modelinde olduğu, bunların ise 54 ünün ilişkisel tarama modelinde olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma bulgusu Beer ve Mulder (2020), Genç ve diğerleri (2019), Özkara (2019), Uysal (2013), İşçi (2013), Balcı ve Apaydın (2009) ve Karadağ ve diğerleri (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Uysal (2013) eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi alanında yapılmış tezleri incelediği tezinde, İşçi (2013) Türkiye’de eğitim yönetimi alanında yapılmış tezleri incelediği çalışmasında, Balcı ve Apaydın (2009), 2000-2006 yılları arasında Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi dergisinde yayımlanan makaleleri inceledikleri çalışmalarında, Karadağ ve diğerleri (2010), Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi dergisinde yayımlanan makaleleri inceledikleri çalışmalarında bu çalışmaya benzer olarak tarama çalışmalarına daha çok yer verildiği bulgusuna ulaşmışlardır. Araştırma modellerinde 28 tane deneysel model, 11 durum çalışması, 11 tane karma yöntem araştırmalarında kullanılan modeller, 10 tane saha araştırması ve 7 tane olgu bilim deseni kullanılmış olduğu görülmektedir.

Lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama araçlarında en çok anketlere başvurulduğu, ölçeğin onu izlediği görülmektedir. 208 tezde anket kullanıldığı, 158 tezde ise ölçek kullanıldığı belirlenmiştir. Bu araştırma bulgusu Beer ve Mulder (2020), Genç ve diğerleri (2019), Özkara (2019), Uysal (2013) ve Karadağ (2009) tarafından gerçekleştirilen araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Tarama çalışmalarının en çok tercih edilen araştırma modeli olması anketin en çok kullanılan veri toplama aracı olmasını açıklamaktadır (Uysal, 2013). Karadağ (2009), eğitim bilimleri alanında yapılan doktora tezlerini incelediği çalışmasında ise en çok uygulanan veri toplama aracının ölçek olduğu bulgusunu paylaşmıştır. 60 tezde ise nitel araştırma paradigması çerçevesinde hazırlanan görüşme formlarına başvurulmuştur. 22 tezde deneysel desenler bağlamında hazırlanan başarı testi uygulanmıştır. 20 tezde ise dokümanlardan faydalanılarak veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda 1986-2020 yılları arasında Türkiye’de hazırlanan lisansüstü tezlerde verilerin analizinde en çok kullanılan istatistiksel teknik betimsel istatistiki tekniktir. Betimsel istatistiklerde yüzde ve frekans analizleri tezlerin çoğunda dikkate değer bir yer edinmiştir. Betimsel istatistiki teknikten sonra en çok kullanılan istatistiksel teknikler ise parametrik testler olan t testi ve ANOVA’dır. Benzer şekilde Akıncı ve Köse (2019) ile Genç ve diğerleri (2019)’nin yaptığı çalışmalarda en fazla kullanılan istatistiksel tekniklerin betimsel teknikler olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca lisansüstü tezlerde üst düzey analizler diye nitelendirilebilen analiz teknik ve yöntemlerine (yapısal eşitlik modellemesi, meta analiz, chaid analizi, panel veri analizi, eta kare ve hiyerarşik lineer modelleme gibi istatistiksel yöntemler) çok az yer verilmiş ya da hiç yerilmemiştir. Balcı ve Apaydın (2009)’ın araştırmalarda kullanılan istatistiksel tekniklerin temel düzeyde kaldığı bulgusu ile bu araştırma bulgularının paralellik gösterdiğini söylemek olanaklıdır. İşçi (2013) ve Karadağ (2009) benzer şekilde en çok tercih edilen veri analiz tekniklerini betimsel istatistikler, t-testi ve anova olduğunu belirtmiştir. Nitel araştırmalarda kullanılan analiz tekniklerinden en fazla kullanılanı ise içerik analizi olmuştur.

Mevcut araştırma bulgularına göre, 1986-2020 yılları arasında Türkiye’de hazırlanan lisansüstü tezlerde en çok araştırma yapılan evren-örneklem grubunun öğrenciler olduğu görülmektedir. Güngör ve Göktürk (2017), mesleki ve teknik eğitim alanında yapılmış olan tezleri inceledikleri çalışmasında

da bu bulguya paralel olarak çalışmaların örneklem grubunun çoğunlukla öğrencilerden oluştuğunu belirlemiştir. Mesleki ve teknik eğitim özelinde olmasa da Karadağ ve diğerleri (2010), Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi dergisinde yayımlanan makaleleri inceledikleri çalışmalarında en fazla veri toplanan çalışma grubunun öğrenciler olduğunu belirlemişler ve bu araştırma kapsamında elde edilen bulgulara paralel bulgulara ulaşmışlardır. Benzer şekilde Özkara (2019) ULAKBİM’de dizinlenen eğitim bilimleri dergilerinde yayımlanan makaleleri incelediği çalışmasında en fazla veri topladığı grubun öğrenciler olduğunu belirtmiştir. Hazırlanan lisansüstü tezlerde öğrencilerden sonra en çok çalışılan evren-örneklem grubu ise öğretmenlerdir. Öğrenciler ve öğretmenler alanın en temel paydaşları olduğu ve süreci yakından uygulayanlar oldukları için araştırmacıların bu örneklem gruplarıyla daha çok çalıştıkları düşünülmektedir. Benzer şekilde İşçi (2013) incelediği tezlerde örneklem grubunun çoğunlukla öğretmenlerden oluştuğunu belirtmiştir. Bununla beraber en az çalışma yapılan evren-örneklem grubunun ise müfettişler, mezun öğrenciler ve aileler olduğu belirlenmiştir. Mezun öğrencilerin mesleki ve teknik eğitim sürecinde geliştirilmesi gereken değerler olarak eğitim sistemi için stratejik bir geri bildirim kapasitesine sahip oldukları düşünüldüğünde, araştırmaların mezun öğrencileri içerecek şekilde yeterince yapılandırılmamış olması dikkat çeken bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

1986-2020 yılları arasında Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim alanında hazırlanan lisansüstü tezlerde evren-örneklem seçiminde başvuru olan örnekleme yöntemleri incelendiğinde en çok tercih edilen örnekleme yönteminin rastgele örnekleme yöntemi olduğu, tesadüfi örnekleme yönteminin onu izlediği görülmektedir. Genç ve diğerleri (2019) çalışmalarında bu bulguya paralel olarak tezlerde çoğunlukla rastgele örnekleme yöntemi kullanıldığını belirlemişlerdir. Uysal (2013) çalışmasında benzer şekilde basit tesadüfi ve tabakalı örnekleme yöntemlerinin en çok tercih edildiği bulgusuna ulaşmıştır. Benzer şekilde İşçi (2013) çalışmasında tesadüfi örnekleme yönteminin daha çok kullanıldığını belirlemiştir. En az tercih edilen örnekleme yöntemlerinin ise eş olasılıklı örnekleme, yargısal örnekleme, tipik durum örnekleme, kısmi sayım örnekleme ve kendini örnekleyen evren olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın son alt amacı için 1986-2020 yılları arasında Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim alanında hazırlanan lisansüstü tezler alan için katkı sağlayacağı düşünülen öneriler bakımından incelenmiştir. Bu önerilerin % 68,32’si uygulayıcılara yönelik önerilerden oluşurken % 31,68’i araştırmacılara yönelik önerilerden oluşmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim kapsamında hazırlanan tezlerde geliştirilen önerilere yönelik elde edilen bu bulgu alanyazında önemli bir bulgu niteliği taşımaktadır. Alanyazında bu bulguya benzer bir bulguya ulaşamamıştır. Türkiye’de 1990-2005 yılları arasında okul yönetimi alanında yapılmış araştırmaları yöntem ve bilimsel açıdan inceleyen Ağaoğlu ve diğerleri (2008), araştırmalarda önerilere yer verilmiş olduğunu, bu önerilerin sonuçlar ile ilişkili olarak sunulduğunu, önerilerin çoğunluğunun uygulamaya ve uygulayıcılara dönük olarak geliştirildiğini belirtmişlerdir. Ağaoğlu ve diğerleri (2008) tarafından belirtilen bu durum, bu araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir. Uygulayıcılara yönelik 1059 öneri geliştirilmiş, bunların 513’ü eğitim politikası geliştirenlere yönelik, 288’i eğitimler verilmesine yönelik, 153’ü yönetim faaliyetlerine yönelik ve 105’i ise çalışma koşullarının ve özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik önerilerdir. Uygulayıcılara yönelik olarak verilen önerilerde mesleki ve teknik eğitim kurumların bölge potansiyellerinin dikkate alınarak yeniden yapılanması üzerine önerilere yer verilmemesi dikkat çekmektedir. Oysaki Türkiye’deki mesleki eğitim politikaları organize sanayi bölgeleri içinde mesleki ve teknik eğitimin iş başı öğrenimine doğru evrilmektedir. Bu konuda Koca (2020) mesleki ve teknik eğitim kurumlarının bölgesel ihtiyaçları gözetenek yeniden inşa etmeleri gerekliliğini öne sürmüştür.

Bu araştırma ile mesleki ve teknik eğitim ile ilgili alanyazında mevcut durumunun bir analizi gerçekleştirilmiş ve bundan sonraki araştırmacılara yol gösterecek sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışmada

analiz edilen çalışmalar YÖK Tez Merkezi arşivinde taranan yayımlanmış tezler olduğu için Web of Science, Scopus, ERIC, Proquest, Dergi Park, TR Dizin gibi farklı veri tabanlarından makalelerin ve bildirilerin analiz edilmesi önerilebilir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular kapsamında, mesleki ve teknik eğitim kapsamında çalışılan konular arasında daha az çalışılmış ailenin rolü gibi konular araştırma konusu yapılarak daha fazla araştırma gerçekleştirilebilir. Araştırma bulgularında mesleki ve teknik eğitim ile ilgili gerçekleştirilen tez çalışmalarında daha çok nicel yöntem tercih edildiği için nitel ve karma yöntem kullanılarak daha çok araştırma gerçekleştirilebilir. Mesleki ve teknik eğitim kapsamında yapılacak çalışmalarda kullanılacak veri toplama araçlarının çeşitlendirilmesi ve sayılarının artırılması gerektiği belirtilebilir. Araştırma bulgularında mesleki ve teknik eğitim kapsamında yapılacak çalışmalarda temel düzey analiz teknikleri kullanıldığı görüldüğünden dolayı, yol analizi, yapısal eşitlik modeli, meta sentez, meta analiz gibi analizlerin yapıldığı çalışmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu çalışmada elde edilen bulgular kapsamında, kullanılan veri toplama araçları olarak en fazla ölçek ve anket gibi araçlar ile veri toplandığı göz önünde bulundurulduğunda, bundan sonraki araştırmalarda görüşme ve gözlem gibi veri toplama araçların daha fazla kullanılması sağlanabilir. Mesleki ve teknik eğitim kapsamında gerçekleştirilecek araştırmalarda, okul paydaşları olarak okul yöneticileri, öğretmen, öğrenci, veli, işveren, sivil toplum kuruluşu temsilcileriyle daha fazla araştırma gerçekleştirilebilir. Ayrıca mezun öğrencilerle eğitim sisteminin geliştirilmesi adına araştırmalar planlanabilir.

Bu araştırma ile mesleki ve teknik eğitim ile ilgili YÖK Tez Arşivinde yayımlanmış tezlerde uygulayıcılara yönelik geliştirilen öneriler analiz edilmiştir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular kapsamında, mesleki ve teknik eğitim ile ilgili eğitim politikaları geliştirenlere yönelik, işletmeler ve sanayi kuruluşları ile mesleki eğitim kurumları arasında koordinasyon ve iş birliği sağlanması; bu işbirlikleri ile öğretmenlere gelişim olanakları sunulması; öğretim programlarının yeniden düzenlenerek işlevsel hale getirilmesi; okulların eğitim donanımı ihtiyaçlarının zamanında ve yeterli düzeyde karşılanması; mesleki eğitime daha erken yaşta yönlendirmenin yapılması; öğrencilerin katılabileceği sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin düzenlenmesi; meslek liselerine giriş sınavının başarı, yetenek, ilgi ve değerlerini de belirleyici şekilde kapsamı yapılması; öğrencilere alanlarıyla ilgili bölümlere girişte kontenjan veya ek puan verilmesi, dikey geçişlerin sağlanması önerilebilir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular kapsamında mesleki ve teknik eğitimin tüm paydaşlarına yönelik eğitimlerin verilmesi önerilebilir. Mesleki ve teknik okullarda yönetim faaliyetlerine yönelik, eğitim paydaşlarının karara katılımının sağlanması; demokratik, katılımcı ve şeffaf yönetim anlayışının sergilenmesi; beceri eğitimi yapılacak işletmelerin seçiminde belirli ölçütler oluşturulması önerilebilir. Mesleki ve teknik eğitim okullarında çalışma koşullarının ve çalışanların özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik, çalışanların mesleki gelişimlerinin desteklenmesi, maddi olanaklarının artırılması; ödüllendirme ve güdüleme mekanizmasının işletilmesi, çalışanlara yönelik sosyal etkinlikler düzenlenmesi; çalışanların performanslarının tarafsız olarak değerlendirilmesi önerilebilir.

Kaynakça

- Ağaoğlu, E., Ceylan, M., Kesim, E., Madden, T. ve Altinkurt, Y. (2008). *Okul yönetimi alanında yapılmış araştırmaların değerlendirilmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. No: 1828.
- Akıncı, M. ve Köse, E. (2019). *Mesleki ve teknik eğitime ilişkin araştırma eğilimleri*. 7. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi'nde (9-12 Ekim, Ankara) sunulan bildiri. <https://icciepok.com/assets/catalogs/tam-metin-bildiri-kitabi.pdf> adresinden 10.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Aksu, L. (2016). Türkiye'de beşeri sermayenin önemi: iktisadi büyüme ile ilişkisi, sosyal ve stratejik analizi. *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 68-129. <https://dergipark.org.tr/tr/download/issue-file/2774> adresinden 10.09.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Alkan, C., Doğan, H., ve Sezgin, S.İ. (2001). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. Ankara: Nobel Yayın- Dağıtım.
- Alp, Ö. (2019). *Eğitim yönetimi ve denetimi alanında yapılmış lisansüstü nicel tezlerin sistematik derlemesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Atasever, D. (2019). *Türkiye'de 2014-2018 yılları arasında matematik eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin analizi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Balcı, A., ve Apaydın, Ç. (2009). The state of the educational administration research in Turkey: The Case of the educational administration in theory and practice journal. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15 (59), 325-343. <http://www.kuey.net/index.php/kuey/article/view/865> adresinden 10.09.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Balcı, A. (1988). Eğitim yönetimi araştırmalarının durumu: EAQ'de 1970 – 1985 arasında yayınlanan araştırmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21(1-2), 421-434.
- Balcı, A. (1990). *Türkiye'de eğitim araştırmalarının durumu: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi örneği*. Birinci Eğitim Bilimleri Ulusal Kongresi'nde (24-28 Eylül, Ankara) sunulan bildiri.
- Beer, P. and Mulder, R.H. (2020). The effects of technological developments on work and their implications for continuous vocational education and training: A systematic review. *Frontiers in Psychology*, 11(918), 1-19. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.00918/full> adresinden 08.12.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Bellibaş, M. Ş. (2018). Sistematik derleme çalışmalarında betimsel içerik analizi. K. Beycioğlu, N. Özer ve Y. Kondakçı (Ed.), *Eğitim yönetiminde araştırma* içinde (ss.511-531). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bolat, Y. (2016). Türkiye'de 2005-2015 yılları arasında mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(8), 151-167. <https://inesjournal.com/DergiTamDetay.aspx?ID=281> adresinden 09.09.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Çalık, M., ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39 (174), <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/3412/786> adresinden 09.09.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Demirezen, M. (2014). Mesleki ve teknik eğitimde yeniden yapılandırma ve yükseköğretime geçişte yeni bir yaklaşım. *Yeni Türkiye. Türk Eğitimi Özel Sayısı I*, 10 (52), 540-553.
- Eczacıbaşı, F. (2019). *Daha yeni başlıyor. Geleceğin dünyasında esneklik, yakınsama, ağ yapısı ve karanlık taraf*. (4. Baskı). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları:852.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eldeleklioğlu-Onuk, D. (2019). *Türkiye'de yetişkin eğitimi temalı 2007-2018 yılları arasında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Ereş, F. (2019). *Eğitimde politika planlama ekonomisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Erlanson, D. A., Harris, E. L., Skipper, B., and Allen, S. D. (1993). *Doing naturalistic inquiry: A guide to methods*. Newbury Park, CA: Sage Publications.

- Ersoy, A. F. (2016). Fenomenoloji. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.). *Eğitimde nitel araştırma desenleri* içinde (ss.51-109). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Genç, İ.A., Caner, H.N. ve Köse, E. (2019). *Mesleki ve teknik eğitim programları ile ilgili lisansüstü çalışmaların incelenmesi (Bir içerik analizi)*. 7. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi'nde (9-12 Ekim, Ankara) sunulan bildiri. <https://icciepok.com/assets/catalogs/tam-metin-bildiri-kitabi.pdf> adresinden 10.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Güngör, G ve Göktürk, Ş.(2017). *Türkiye'de 2000-2016 yılları arasında mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi*. 12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi'nde (11-13 Mayıs) sunulan bildiri. <http://eyk12.eyedder.org.tr/wp-content/uploads/2017/05/12UEYK-Bildiri-%C3%96zetleri-Kitab%C4%B1-1.pdf> adresinden 03.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- İşçi, S. (2013). *Türkiye'de eğitim yönetimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin tematik, metodolojik ve istatistiksel açıdan incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Karaca, O. (2018). *Türkiye'de eğitim yönetimi alanında yazılan lisansüstü tezlerin metodolojik incelemesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Karadağ, E. (2009). *Türkiye'de eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi: Bir durum çalışması* (Yayımlanmamış doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Karadağ, E., Aypay, A., ve Baloğlu, N. (2010). *Eğitim yönetimi araştırmalarına analitik bir bakış: Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi'nin analizi (2004 ile 2009)*. 5. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi'nde (01-02 Mayıs, Antalya) sunulan bildiri.
- Karakütük, K. (1989). Türkiye lisansüstü öğretim, sorunları ve çözüm önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 505-528.
- Karakütük, K. (2002). *Öğretim üyesi ve bilim insanı yetiştirme. Lisansüstü öğretimin planlanması*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kavrayıcı, C., ve Ağaoğlu, E. (2019). İl eğitim denetmenlerinin rehberlik ve iş başında yetiştirme görevleri ile ilgili görüşlerine dayalı eğitim istekliliklerinin belirlenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 484-520. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/735253> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Koca, D. (2020). *Sanayi 4.0 kapsamında Türkiye'de işgücünün yeni becerilerinin belirlenmesi: Beceri talebi ve arzının karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış doktora tezi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Köksal, D. (2019). *Eğitim yönetimi alanında 2005-2018 yılları arasında yürütülen lisansüstü tezlerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Kurtoğlu, Y. (2014). *Orta gelir tuzağından çıkış*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kurtuluş-Üstün, B. (2020). *Sınıf öğretmenliği bilim dalında 1998-2017 yılları arasında üretilen tezlerin eğilimleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Lincoln, Y. S., and Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Newbury Park, California: Sage Publications.
- MEB. (2014). *Mesleki ve teknik eğitim strateji belgesi ve eylem planı (2014-2018)*. <https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/017.pdf> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. (2018). *Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin görünümü raporu*. http://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/12134429_No1_Turkiyede_Mesleki_ve_Teknik_Egitimin_Gorunumu.pdf adresinden 09.09.2020 tarihinde erişilmiştir.

- MEB (2019). *Milli Eğitim Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı*. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/31105532_Milli_EYitim_BakanlYYY_2019-2023_Stratejik_PlanY_31.12.pdf adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. (2020). *Milli Eğitim istatistikleri örgün eğitim 2019-2020*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/04144812_meb_istatistikleri_organ_egitim_2019_2020.pdf adresinden 09.09.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. (2nd.edition). San Francisco, California: Jossey-Bass.
- Orakcıoğlu, E. (2019). *Türkiye’de uzaktan eğitim temalı 2013-2018 yılları arasında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Özkan, U.B. (2018). *21. yüzyılın eğitim anlayışıyla mesleki ve teknik eğitimin esasları*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Özkan, M. (2015). Üniversite sıralama sistemleri. A. Aypay (Ed.). *Türkiye’de yükseköğretim. Alanı, kapsamı ve politikaları* içinde (ss.341-368). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özkara, B.Ö.(2019). Ulakbim’de dizinlenen Eğitim Bilimleri dergilerinde 2017 yılında yayımlanan makalelerin çözümlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 52(2), 469-494. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/706462> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Özsoy, C.E. (2019). *Kalkınma ve eğitim. Stratejik analiz*. Eskişehir: Nisan Kitabevi.
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M., ve Dündar, H. (2014). Eğitim ve bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 430-453. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/3278/720> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Sezgin, S.İ. (2014). Türkiye’de mesleki ve teknik öğretmenin gelişme süreci. *Yeni Türkiye. Türk Eğitimi Özel Sayısı I*, 10 (52), 509-517.
- Sevencan, A. (2019). *Türkiye’de matematik eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Sevinç, B. (2001). Türkiye’de lisansüstü eğitim uygulamaları, sorunlar ve öneriler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 34(1), 125-137. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auebfd/issue/38893/455780> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Şenyurt, S. ve Özer-Özkan, Y. (2017). “Eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi. *Elementary Education Online*, 16(2), 628-653. <http://ilkgogretim-online.org.tr/index.php/ieo/article/view/2269/2003> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Şirin, S.R. (2017). *Bir Türkiye hayali*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Tuncer, N. (1988). Belge sağlayan kuruluşlar: YÖK Dokümantasyon Merkezi ve BLDSC. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 2, 51-60. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1285/1278> adresinden 08.12.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Turan, S., Karadağ, E., Bektaş, F., ve Yalçın, M. (2014). Türkiye’de eğitim yönetiminde bilgi üretimi: Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi 2003-2013 yayınlarının incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 20(1), 93-119. <http://www.kuey.net/index.php/kuey/article/view/991> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Uysal, Ş. (2013). *Türkiye’de eğitim yönetimi teftişi planlaması ve ekonomisi alanındaki doktora tezlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.

- Yalçın, M. (2015). *Batı kaynaklı bilginin Türk akademisindeki rolü: Eğitim yönetimi alanının değerlendirilmesi.* (Yayımlanmamış doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 10.12.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı) Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, Ö. (2019). *Sınıf eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. (Yozgat ili örneği).* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 01.10.2020 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK, (2020). *2019-2020 Öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri.* <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden 11.12.2020 tarihinde erişilmiştir.
- YÖKAK, (2019). *2018-2019 Yükseköğretim Değerlendirme ve Kalite güvencesi durum raporu.* https://yokak.gov.tr/Common/Docs/Site_Activity_Reports/20182019DurumRaporuv3.pdf adresinden 11.12.2020 tarihinde erişilmiştir

Extended Abstract

Introduction

Vocational and technical training is an educational-instructional stage that covers students' acquisition of knowledge, skills, attitudes, behaviors and a certain understanding of different work fields and sectors beyond academic education. As such, the importance of vocational and technical training has constantly increased (Ministry of National Education, 2014). It is therefore believed that a study of the research in this field regarding their methods/techniques and tendencies would contribute to the field. To this end, the purpose of this research is to analyze the theses prepared in Turkey in a 35 year period between 1986 and 2020 regarding their year, university, institute, subject, methodology, data gathering tools and techniques, data analyses, and recommendations in an attempt to be a guide for future research. To achieve this purpose, the following research questions were posited.

1. What is the distribution of types of graduate theses in the field of vocational and technical training?
2. What is the distribution of these graduate theses based on year?
3. What is the distribution of subjects covered in the graduate theses on vocational and technical training?
4. What is the distribution of methodology used in graduate theses on vocational and technical training?
5. What is the distribution of research models used in graduate theses in the field of vocational and technical training?
6. What is the distribution of data gathering tools utilized in graduate theses on vocational and technical training?
7. What is the distribution of techniques used for data analysis and interpretation in graduate theses on vocational and technical training?
8. What is the distribution of sample types or workgroups in graduate theses on vocational and technical training?
9. What is the distribution of sampling methods used in graduate theses on vocational and technical training?
10. What is the distribution of the recommendations (for researchers, for practitioners, for policymakers) made by graduate theses in the field of vocational and technical training?

Method

In this study evaluating graduate theses in the field of vocational and technical training, qualitative research was conducted using methods and techniques of qualitative research. 433 graduate theses registered at the National Thesis Center were included in the study through document analysis. As such, the first fundamental criteria regarding the selection of graduate theses analyzed in this study was that they were open to access and published between the years 1986 and 2020. The second criteria was that they included the keywords "vocational and technical training", "vocational and technical", "vocational high school", "technical high school", "vocational secondary education", and "technical secondary education" in the scan of the National Thesis Center. Subjects and theses beyond vocational and technical training in institutions such as Fine Arts High Schools, Religious Vocational High

Schools, Sports High Schools, and Agriculture High Schools were omitted from the scope of this study. Thus, in this study which aims to analyze graduate theses in the field of vocational and technical training regarding theme and methodology, the need to access graduate theses between 1986-2020 warranted the use of the descriptive content analysis technique of the qualitative research paradigm. Descriptive content analysis encompasses the method, model, sample, data gathering and analysis techniques used in all research that conducts descriptive analysis.

In this study, a thesis evaluation form was prepared based on the form established by the criteria developed by Uysal (2013). The items in this form are the year of the thesis, the type, the university and school they were prepared written in, the research methods and models, the data gathering tools, the data analysis techniques, the sample and sampling methods, and policy recommendations. The research data was gathered in the Autumn 2020-2021 academic period. For analyzing the data obtained from the documents within the scope of the study, percentage-frequency analysis and descriptive analysis was used. The subject of the research and the recommendations made were analyzed using content analysis by determining the themes of the research through coding. To ensure the validity and reliability of the study, the cogency, transmissibility, consistency, and confirmation strategies of qualitative research were used. To this end, experts in the field of qualitative research were consulted for their opinions throughout the study. Personal interpretations were avoided during the presentation of the data, and the results of the descriptive analysis were presented as is. Additionally, experts were consulted during the establishment of the codes and themes.

Findings

The findings of the study determined that regarding graduate theses in the field of vocational and technical education, the number of masters theses is greater than that of doctorate theses. The highest number of theses was published in 2019. The most frequent subject of inquiry of the theses were students, and the most frequent subject matter regarding students were educational knowledge, skills, attitudes, and matters of vocational and technical students' use of technology. The second most frequent subject of theses were teachers, with the most frequent related subject matter being the attitude and behavior of teachers towards their work, and organizational matters. Other common subjects include internships and skill training, and students problems. Additional subjects include school management processes and studies on school administrators. The most frequent studies on this subject were regarding matters of leadership behaviors of school administrators. The least studied subjects in the field were those regarding the role and development of family in vocational and technical training. One finding that stood out was the low number of studies conducted with students who graduated. Despite the fact that the most frequent sample type of the theses were students, with teachers coming second, the least studied sample-population groups were students who graduated and inspectors. Considering the feedback that graduates may provide regarding the improvement of vocational and technical training, their exclusion from studies may be considered a significant finding. The most frequently utilized sampling method was random sampling. The most frequent methodology used in the theses was quantitative, while the most frequently used data gathering tool was surveys and the most frequently used data analysis technique was percentage and frequency analysis as descriptive statistics. The policy recommendations made by graduate theses were studied under two categories: recommendations for practitioners, and recommendations for researchers. 68.32% of the recommendations were for practitioners while 31.68% were for researchers. Regarding policy recommendations for practitioners, four sub-categories emerged from the data: recommendations regarding the development of educational policies, recommendations regarding the execution of training, recommendations regarding administrative activities, and recommendations regarding work conditions and the improvement of

rights and benefits. The analysis of the policy recommendations for researchers reveals the most frequent recommendations to be the repetition of studies with different samples or populations and conducting research on similar or alternative subjects.

Conclusion, Discussion and Suggestions

Within the scope of the findings of this study, it may be stated that less frequently studied subjects in the field such as the role of families in vocational and technical training may be the subjects of further research. Due to the fact that the most common research method in the field was found to be quantitative research, further studies using qualitative or mixed method approaches may be conducted. It may also be stated that there is a need for more data and the diversification of data collection tools in the field of vocational and technical training research. Due to the simple analysis techniques utilized in the research of the field, it may be stated that more advanced analysis techniques such as path analysis, structural equation modelling, meta synthesis, and meta-analysis. Considering the most frequently used data gathering tools used in the field of vocational and technical training determined within the scope of this study were tools such as scales and surveys, future research may diversify the data gathering tools used in the field of study through qualitative research and the use of tools such as interviews and observation. More of the future research in the field of vocational and technical training may be conducted on other stakeholders of the educational process beyond students and teachers such as school administrators, parents/family, employers, and NGO representatives. In addition, research may be planned to improve the educational system via graduates of the schools. Furthermore, education and training for all stakeholders of vocational and technical training may be recommended. Regarding the administrative activities of vocational and technical schools, ensuring the participation of stakeholders in the decision-making process; adopting a democratic, inclusive and transparent understanding of administration; and the determination of certain criteria for the selection of skill training jobsites may be recommended. Recommendations regarding the improvement of work conditions and employee rights/benefits in vocational and technical training schools include supporting the professional development of employees, increasing financial resources, employing reward and motivation mechanisms, conducting social activities for employees, and ensuring unbiased/impartial evaluation of employee performance.

